

СЕН-ЏОН ПЕРС

Анабаза

и друге песме

препевао
Дени Ст. Добросављевић

Београд
електронско издање, 2008
прво издање: Досије, 2004

СЛИКЕ ЗА КРУСА

ЗВОНА

*Голоруки старче,
повраћен међу људе, Крусо!
плакао си, мислим, кад се са Црквеног
торња као течење разливао јецај звона над
Градом...*

О Оробљени!

*Плакао си што замишљаиш испод месеца
хриди; звијуге обала даљњих; и необичне звуке
што се роде и гуше под склопљеним крилом ноћи,
као сплетена кола која су валови шкољке,
одзвањање жамора испод мора...*

ЗИД

Зид је преко пута, да се изгоне чари у кругу твојих снова.

Али слика пушта свој крик.

Са главом на наслону измаићене фотеље, језиком опипаваш зубе: укус сосова масних загађује ти десни.

И замишљаш облаке над твојим острвом чисте, када се зора разјасни зелена у недрима тајанствених вода.

... То је знојење сокова у изгнанству, горко капање раскупусаних биљки, тешко подозрење меснатих мангрова и опорно задовољство у махунама црним.

То је суров мед мрављи у ходницима мртвога стабла.

То је укус зеленог плода, којим се укиселио уранак који пијеш; млечни ваздух обогаћен са солима пасата...

*Радости! о радости разуздане у небесној
висини! Пречисте мреже блистају, невидљиве су
порте травама покривене и из тла сласти зелене
помаљају се у веку дугог дана...*

ГРАД

*Црни им камен кровове покрива, или пак
цреп где маховина чами.*

Њихов се дах излива кроз теснаце оџака.

Масти!

*Мирис ужурбаних људи, као са кланице
бљутав! киселкаста тела женска испод сукње!*

О Граде на небесима!

*Масти! дахтање и димови врло сумњива
рода – јер сваку варош овенчава ђубре.*

*На прозорчету од дућана – над кантама
старачког дома – над мирисом модрога вина из
морнарскога краја – на чесми која цмиздри у по-
лицијским двориштима – над кипом од камена
гњилог и лутајућим псима – над малишаном што
звижди, и просјаком коме дршће образ у вилица-
ма шупљим,*

*над оболелом мачком са три боре на челу,
спушта се вече, у димовима људским...*

– Низ велику реку Град цури у море, као
какав чир...

*Крусо! – крај Острва твог, вечерас, при-
маћи ће се небо да хвалу пева мору, и умножиће
тишина узвике самотних звезда.*

Навуци завесе; немој палити светло:

*Вече је на Острву твоме и окол, ту и
тамо, где год је заобљен беспрекорни суд морски;
вече је боје твог капка, на путевима сплетеним
између неба и мора.*

*Све је слано, и слузаво и тешко као живо-
ти лимфи.*

*Птица се њише у перју, испод уљастих
снова; а плод шупаљ изнутра, сав заглунон од
буба, пада у плитку воду, са пригушеним звуком.*

*Острво ће да заспи у вртачи пространих
вода, купано топлим струјом и масним риблим
млечом, у велелепном муљу.*

*Под дрвећем што га шири, споре су рибе у
блату мехурове испустиле са својом пљоснатом
главом; и друге исто споре, шарене као змије,
бде. – Оплођен је муљ – Чуј како животиње
шупље у љуштурама цокћу – Тај ужурбани дим
на крају неба зеленог заплетен је гамади лет – А
цврчци испод лишћа дозивају се нежно – И други
створови нежни, пажљиви у ноћи, певају песму*

*чистију од најављивања киша: то се исповрћу
два зрна бисера па им надимају грла њихова
жута...*

*Писак из утробе вода које се врте и
светле!*

*Бокори, уста кадифа: корота која избија
и која се расцвета! То је велико цвеће што путује
и језди, цвеће занавек живо, које престати неће
да расте широм света...*

*Обојен ветар се креће повише мирних
вода,*

пераја у покрету палми!

*И никакав далеки лавез паса што значе
колибу; колибу и дим вечерњи и три камена црна
где наприка мирише.*

*Али мекану вечер нетопири исецају својим
крицима ситним.*

*Радости! о радости разуздане у небесној
висини!*

*... Крусо! ти си ту! И твоје лице се нуди
знамењима ноћним, као окренут длан.*

ПЕТКО

*Осмеси у сунцу,
слонова кости! на колена бојажљиво па-
дање, а руке на земне ствари...*

*Петко! како је лист био зелен, и твоја
сенка нова, дугих руку ка земљи, крај ћутљивог
човека, у светлу кад си покретао плавичасто
преливање својих руку и ногу!*

*– Сада су ти поклонили црвени један
хаљетак. Пијеш уље из лампи и по креденцу кра-
деш; привлаче те сукње куварице која је масна и
на рибу мирише; у бакру твоје ливреје огледају
ти се очи које су дошле подмукле и твој покварен
осмех.*

ПАПАГАЈ

То је један други.

Муцави га је морнар старици био дао, која га је и продала. Код окна је на басамцима, ту где се у црно уплиће прљава дневна магла са бојама сокака.

С двоструким криком, ноћу, он те поздравља, Крусо, када се изнад дворишта из нужника натраг пењеш, па гураш улазна врата и подижеш пред собом привремено видело лампе. Окреће своју главу да окрене свој поглед. Човече са лампом! шта хоћеш ти од њега?... Гледаш трули полен са капка преко округлог ока; гледаш и други круг ко прстен мртвога сока. И болесно натапа перо водњикав птичји измет.

О несрећо! Угаси своју лампу. Птица пушта свој крик.

СУНЦОБРАН ОД КОЗЈЕ КОЖЕ

*У праињавом је мирису сивом, на тавану
у буџаку. Испод трножног стола; између санду-
ка с мачјим песком и разобручене каџе где се
гомила перје.*

ЛУК

*Пред звиждуком из огњишта, згрчен у
цветном халату, гледаш како се њишу пламена
нежна пераја. – Али пуцање процепа распевану
сенку: то се твој лук, на свом клину, расточио.
Распорио се целом дужином свога тајнога
влакна, као махуна мртва у шакама ратничког
стабла.*

ЗРНО

*У ћуп си га закопао, пурпурно зрно што
остаде на оделу од козје коже.
Није проклијало.*

КЊИГА

*И каква жалопојка на отвору огњишта
твога, вечери дугих киша у походу ка граду, по-
креташе у твојем срцу говора рађање мрачно:*

*„... Из пресветлог изгнанства – сада већ
много даљег од олује што тутњи – како да ми
остану путеви, о Господе мој! које си препустио
мени?*

*„... Зар ћеш да ми оставиш само ту вечер-
њу пометњу – пошто си ме хранио, тако дугога
дана, сољу самоће твоје,*

*сведока ћутања твојих, и сени твоје и
праскања твога снажнога гласа?”*

– Тако си се жалио, у вечерњој пометњи.

*Али под мрачним окном, пред зидом преко
пута, кад ниси успео да оживиш изгубљено оба-
сјање,*

отворивши онда Књигу,

*истрашеним си прстом пролазио кроз
пророчанства, па си са погледом упртим у даљи-
ну чекао поласка час, дизање великог ветра у
један мах да те раскује, као ордан, облаке што
полута пред чекањем твојих очију.*

ВЛАДАОЧЕВО ПРИЈАТЕЉСТВО

I

А ти још тањи него што приличи бритком сечиву духа, човече врло узаних ноздрва међу нама, о Претанки! о Танани! Владаоче у поуке обучен као у трачице дрво,

вечери великих суша на земљи, када људи на путовању расправљају о стварима духа наслоњени успут на врло велике ћупове, чуо сам да говоре о теби са ове стране света, и похвала не беше танка:

„... Храњен дасима земним, окружен знацима раскоши, распредаш о некој тамо претпоставци и расколу, о Владаоче под челенком, као какав струк цвећа на врховима траве (и птица која се на њем љуља па прхне оставља за собом тако неко лелујање... и ето ти си сам, о сулудо Владалац, као велика девојка луда од сопственог љуљања у блаженом даху рођења...),

„покоран дасима земним, о Владаоче под челенком и невидљивим знаком снова, о Владаоче

под ћубом, као птица која пева знак свога рођења,

„ово ти кажем, чуј ово:

„Ти си Видар и Викар и велики Чаробњак на изворима духа! Јер је твоја власт у људском срцу ствар врло чудновата и твоја је лагода велика међу нама.

„Видео сам знак на твом челу и разматрао твоју улогу међу нама. Нека ти лице буде међу нама, види своје лице у нашим очима, знај којег си рода: не клонулог, него пуног моћи.

„И још ти ово кажем: Препривлачни човече, о ти Неуобичајени међу нама, о Отпаднице! једна је ствар сигурна, носимо печат твојега погледа; и огромна потреба за тобом држи нас на месту где дишеш, и благодети веће него са тобом нећемо доживети никад... Можеш ћутати међу нама, ако ти се то прохте; или пак одлучити да сам идеш, ако ти се то прохте: од тебе тражимо само да нам будеш ту! (И сада знаш којег си рода)...”

*

– То говорим о Краљу, украсу наших бдења, части мудраца без части.

II

Казујући и говорећи тако, утврђују му глас. И други се још гласови дижу на његов рачун:

„... Веома једноставан човек међу нама; најтајновитији у својим намерама; тврд према себи, мучаљив, што се са собом никако не мири, него само наваљује,

„на лута по живо окреченим дворанама, и смишља на врхунцу душе једну велику свађу... Што се у зору смирује, и трезан, за носнице хвата устрепталу и невидљиву звер... Што ће се ускоро можда, одрешених руку, кретати по дану у мирисима утроба, хранећи своје јасне мисли бледом сурутком дана...

„У подне, што разодева, на ждрелима подно чатрња, грозницу у рукама девојки свежих као ћупови... А вечерас корача местом широким и голим, и запевао је ноћи најлепше Владалачке

*песме за љиљке који се хране неубрљаним смоква-
ма... ”*

*Казујући и говорећи тако... И други се још
гласови дижу на његов рачун:*

*„... Устију свагда затворених на листови-
ма душе!... Кажу да се танак, напуштајући оби-
ље на краљевскоме одру, на асурама танким са-
стаје с нашим најмршавијим женскињем, и живи
далеко од излива поремећене Краљице (Краљице
коју спопадну страсти као из трбуха течење); а
понекад навлачећи комад тканине преко лица,
испитује своје мисли јасне и обазриве, као неко
мноштво учених крај чудовишне трулежи...
Други су га видели на светлу, како свој дах ослуш-
кује, као човек који вреба притајеног стриљена;
или где седи у багрестајој сенци, као онај који, о
полумесецу, каже: „Нека ми се донесе – бдим и
не могу да спавам – нека ми се донесе та књига
најстаријих Летописа... Ако не причу, волим
мирис тих великих Књига у кожи (и не могу да
спавам).”*

*„... Такав под знаком на челу, с веђама које
опседају бесмртна смркавања и с брадом посу-
том прахом расцветане мудрости, Владалац
којег њуше пчеле на љубичастој столици од врло
миришљавог дрвета, бди. То му је баш задатак.
И нема другог међу нама.”*

Казујући и говорећи тако, опседају његово име. А ја, ја сам скупио мазге, и упуштам се у земљу багренога земљишта, његов посед. Имам за њега дарове и многе тихе речи.

*

– То говорим о Краљу, украсу наших бдења, части мудраца без части.

III

Вратићу се увек у то доба, са зеленом птицом брбљивицом на длану. Владаоца ћутљивог пријатељ. И мој долазак се најављује на утокама речним. Доставља ми писмо преко приобалних људи:

„Прими Владаочево пријатељство! Пожуре... Његово се добро може и делити. И његово поверење, као најомиљеније јело... Чекаћу те увек у то доба када је највиша плима, распитујући се о твојој намери код људи са река и мора... Рат, трговина, наплата верског дуга, обично су узрок далеких пресељења: а теби ето годе безразложна дуга сељења. Знам ту душевну муку. Хоћу да ти откријем извор твоје болести. Пожуре.

„И ако су се твоја знања надаље проширила, то је нешто што такође намеравам да проверим. И као онај који, на путу, пронађе дрво са кошницом па стекне право на мед, узбраћу плод твоје мудрости; и опскрбићу се саветом

твојим. Вечери великих суша на земљи, расправљаћемо о стварима духа. Стварима потврђеним и врло несигурним. И обрадоваћемо се незајажљивости духа... Али дугачак је пут од једног рода до другог; и сам сада имам на другим странама посла. Пожури! чекам те!... Крени путем кроз мочваре па онда преко шуме миришљавих дрвета."

То је његово писмо. Мудрац га је писао. А ово је мој одговор:

„Част Владаоцу под његовим именом! Околности људске су мрачне. А неколицина се показује изванредном. Вечери великих суша на земљи, чуо сам да говоре о теби са ове стране света, и похвала не беше танка. Име твоје чини сен великог стабла. Људима од прашине споминем га на путу; и од тога се они освеже.

„Још само ово имам да ти кажем:

„Упознао сам се са твојом поруком. И пријатељство прихватам, као дар миришљавог лишћа: од тога ми се срце освежи... Као северо-западни ветар, кад потисне морску воду дубоко у речне токове (па се за питку воду мора ићи до притока), таква ме иста згода води према теби. И пожурићу, окрепљен жвакањем лишћа."

То је моје писмо, што путује. А он ме притом чека, у хладу на своме прагу...

*

– То говорим о Краљу, украсу наших бдења,
части мудраца без части.

IV

... У хладу на своме прагу, у жагору буба са крша. (И ко би тражио да замукне та хвалопојка под лиићем?) Не јалов на своме прагу, него баш у досеткама цвета, и добро реченом уме да се насмеје.

Вешт за игре на прагу, седи и чеше се мудро и тако доброћудно под марамицом на глави (и на њега ред стиже да баци коцку и пиљак): таквог га, у смирај дана, затекох на прагу, између високих бакарних пљуваоница.

И ето га где се диже! И стоји, тежак од предака и од Краљица дојенче, сав се позлативши откад ме је спазио, и сишав за један степеник, два, можда и више, каже: „О Путниче...”, зар га нисам приметио где ми креће у сусрет?... И преко гомиле учених, челенка једног осмеха води ме до њега.

За то време су жене покупиле прибор за игру, пиљак или коцку: „Сутра ћемо се разговарати о томе због чега долазиш...”

Онда људи из пратње стижу до своје куле; смештају их, и перу; и предају за ноћ женама: „Постарајте се за распуштену стоку...”

И ноћ дође пре него што смо се били навикли на ово место. Стока муче међу нама. Великим трговима на нашем прагу пролази дугачка стаза. Трагови свежине отварају себи путеве до нас. И бива некакав покрет на врховима траве. Пећине напуштају пчеле у потрази за највишим дрвећем у светлу. Наша се чела откривају, жене на главу подижу своје косе. И гласови допиру у вече. Отворени су сви тихи путеви на свету. Нагњечили смо се тих биљки са уљем. Река је пуна мехура, и вече пуно крила, небо је боје румене као ладолежов корен. И нема шта више да се послује нити рачуна, него слабост стиже најјачег у ноге и у руке; и часа пространијег од овог не доживесмо никад...

У даљини су земље белог земљишта, или од шкриљаца. Људи на ниском ступњу по планинама лутају. И земља је под влашћу... Светиљка се сјаји испод Његовог крова.

*

– То говорим о Краљу, украсу наших бдења,
части мудраца без части.

НАМЕСНИКОВО КАЗИВАЊЕ

*Победио си! победио! Како је крв била
лепа, и рука*

*што је палцем и прстом једно сечиво бри-
сала!... Било је то*

*јачо давно. И били смо се препали. Сетих
се жена што беже с кавезима зелених птица;
богаља што се подругују; и кротких које тумбају
у највеће језеро у земљи...; пророка који иза тара-
ба јури, на једноокој камили...*

*И цело вече, около ватри, слагаху нај-
вештије међ онима*

*што на свирали и звонима умеју да узнесу
песму.*

*А ломаче су се рушиле крцате људским
плодом. Краљеви легаху голи у мирисима смрти.
И када се већ јарост оканула братскога пепела,
скуписмо ево ове беле кости,
пречистим вином поливене.*

ПЕСМА НЕУСТОЛИЧЕНОГ

*Поштујем живе, часно ми је са вама.
Здесна ми један говори у звуку своје душе
а други се пење у лађе,
Коњаник се копљем ослања да пије.
(Одвуците старицу, на његовом прагу, обојену
столицу у сенку.)*

*

*Поштујем живе, красно ми је са вама.
Реците женама да хране,
да хране поврх земље ту танку жицу дима...
И човек у сновима хода и упућује се ка мору
и дим се диже на самој ивици брега.*

*

*Поштујем живе, касно ми је са вама.
Пси, хеј! пси моји, за вама звиждимо...
И кућа препуна части и година жута међ лиићем
мало је све то у људском срцу кад помисли:
сви путеви светски једу нам из шаке!*

А Н А Б А З А

ПЕСМА

*Рађао се ждребац под бронзаним лишићем.
Један нам човек даде купина горких у руке. У про-
лазу. Странац. И ето свуда бруји о областима
другим мени милим... „Здраво, девојко моја, под
највећим од дрвета овога лета.”*

*

*Јер сунце улази у Лава а Странац прст
ставља мртвима у уста. Са осмехом. Странац.
Прича нам о трави. Ах! колики дах на све стране!
Како је угодно на путевима нашим! како ми
годи труба, и перо учено у пометњи крила!...
„Душо моја, девојко висока, ти си то умела нека-
ко друкчије од нас.”*

*

*Родио се ждребац под бронзаним лишћем.
Један нам човек даде тих купина горких у руке. У
пролазу. Странац. И ето јако бруји у бронзаној
крошњи. Катран и руже, певања дар! Гром и
свирка по собама! Ах! тако је лагодно на путеви-
ма нашим, ах! толико тога на лето, и Странац
то уме по стазама целог света!... „Здраво, де-
војко моја, под најлепшом хаљином овога лета.”*

АНАБАЗА

I

*Над три велика раздобља зацаривши
часно, добро слутим од тла где је сад мој закон.*

*Оружје је ујутру лепо и море. Земља без
мандала коњима предана нашим*

*вреди нам колко и ово непорочно небо. И
сунце именован не помиње нико, али му је моћ међу
нама*

и ујутру море ко предубеђење у духу.

*Моћи, ти си нам певала на путевима
ноћним!... На јутарње пречисте иде шта знамо о
сну, нашем превасходству?*

*Још једно лето међу вама! Господар
зрневља, господар соли, и ствар јавна на кантар
праведни!*

*Нећу дозивати људе са неке друге обале.
Нећу исцртавати велике*

*четврти градске на падинама са шећером
корала. Него намеравам да живим међу вама.*

*На прагу шатора слава! моја снага међу
вама! и мисао као со чиста заседа усред дана.*

*

*... А блудео сам градом ваших снова и
уостављао на пијацама пустим то чисто опште-
ње моје душе, међу вама*

*невидљиве и учестале ко по ветру паљеви-
на трња.*

*Моћи, ти си нам певала на путевима
сјајним!... „На угод соли сва су копља духа...
Оживећу сољу мртва уста страсти!*

*Ко није, хвалећи жеђ, пешчарску воду из
кациге пио,*

*не уздам се много у њега у општењу
душе...” (И сунце именов не помиње нико, али му
је моћ међу нама.)*

*Људски роде, људи од прашине и од сваке
руке, људи од власти и ласи, људи из крајина и
страни људи, о људи с мало мере у спомену овога
места; људи из долина и са висина и са највећих
падина овога света на истеку обала наших;
трагачи знакова, семења, и исповедници ветрова
западних; тумачи стаза, доба, логора подизачи
на поветарцу у зору; о истраживачи водених*

*места на кори света; о истраживачи, о пронала-
зачи разлога да се иде одавде,*

*не тргујете жешићом сољу када, ујутро, у
једном наговештају царства и мртвих вода над-
несених високо над димовима света, бубњеви
изгнанства на граници буде*

*вечност која над пешчаним пустињама
зева.*

*

*... У хаљини чистој међу вама. Још једно
лето међу вама. „Слава ми је на мору, а снага
међу вама!*

*Судбини нашој обећан тај дах других
обала и, носећи на ону страну семење времена,
крхотину века на врхунцу у млату кантара...”*

*Математико над леденим бреговима соли!
У осетљивој тачки мога чела где се песма сме-
шта, записујем ово певање целог једног рода, нај-
пијанијег,*

*који на наша градилишта вуче корабља
бесмртне љуске!*

II

У земљама вреве мукла је тишина, у земљама вреве цврчака у подне.

Ходам, ви ходате земљом високих стрмени с мелисом, где се суши веш од Великаша.

Прескачемо Краљичино рубље, све од ситне чипке са две траке сивосмеђе боје (ах! како опором женско тело зна да остави мрљу у пазуху!).

Прескачемо рубље Њене кћери, све од ситне чипке са две траке врло живе боје (ах! како гуштеров језик зна да бере мраве у пазуху!).

И можда ни дан не прође а да исти човек није изгарао и за једном женом и за њеном кћерју.

Мудри осмеси мртваца, ољуштите нам то воће!... Шта! зар нема више милости на свету испод дивље руже?

*Долази, са те стране света велико зло
модро изнад вода. Ветар се диже. Морски ветар.
И веи
одлази! ко свештеник раскомадан...*

III

У време жетве јечмене изиђе човек. Не знам ко је то снажан говорио са мог крова. И гле ти Краљеви седе ми на прагу. И Посланик једе за њином трпезом. (Да се хране од мога зрневља!) Проверивач тегова и мера силази низ торжествене реке са свакаквим отпацима буба и с трункама сламе по бради.

Ама! зачуђујеш ти нас, Сунце! Како нас ти све лажеш!... Изазивачу нереди, раздора! саблазни и дреке, о Бунтовниче! разнеси бадем мога ока! Срце ми је заиграло од среће под величанствима кречним, птица пева: „о старости!...”, реке су у свом кориту као женски крици и овај свет је лепши од овнујске обагрене коже!

Да! опиширнија је прича тог лиића на нашем зиду, и вода бистрија него у сну, хвала, нек

*јој је хвала што она није сан! Душа је моја пуна
лажи, као море гипко и снажно под знамењем
бираних речи. Мириси ме јаки окружују. И сумња
расте у стварност ствари. Али ако неко ужива у
својој тузи, нека се изведе на видело! и ја сам за
то да буде убијен, иначе
избиће буна.*

*Боље речено: пази, Говорниче! на добит
нашу неизрачунљиву. Мора у Теснацима грешна
нису знала за судију тешињег! И човек одушевљен
једним вином, од којег му срце дивље грува и зуји
као колач мува црних, почиње да говори овакве
ствари: „Руже, пурпурна сласти: земља про-
страна колко ми се прохте, и ко ће то обуздати
вечерас?... насиље у срцу мудраца, и ко ће то
обуздати вечерас?...” А тај и тај, син тог и тог,
сиромах један,*

долази на власт знакова и снова.

*„Припремите путеве куд ће да оду људи
свакога соја, са том бојом ко на пети жутом:
кнежеви, министри, капетани с гласом задиха-
ним; они који су постигли пуно, и они који у сну
виде ово или оно... Свештеник је поднео свој
закон против женске склоности ка марви.
Граматиچار бира место за расправе под ведрим
небом. Кројач веша на старо дрво једно ново*

*одело од прелепе чоје. А човек који од капавца
болује рубље своје пере у најбистријој води. Пале
седло тога несрећника и мирис отуда стиже до
веслача на клупи
веома му је угодан.”*

*У време жетве јечмене изиђе човек. Мири-
си ме јаки окружују, и звук је воде бистрије него
у Јовила из неког другог доба... На најдужи дан
године плешиве, хвалећи земљу под травом, не
знам ко се то снажан упутио мојом стопом. А с
мртвима под песком и мокраћом и под сољу зем-
љином, бива ко са сноповима чије зрно позобаше
птице. И моја душа, моја душа стражари са
лармом на капијама смрти – Али реци Господару
да ћути: наврх копља међу нама
та лобања коњска!*

IV

То су вам токови светски и морам да их хвалим – Оснивање града. Камен и бронза. Паљевине шипрага у зору

учинише голим то големо

*камење зелено и уљасто као на дну храма,
и смрдљивих јама,*

*а морепловац до кога је стигао наш дим
виде да је земља, до врха, изменила свој лик (са
пучине се види бусење сљуштено и радови на
скупљању планинских живих вода).*

*Тако град би основан и ујутру стављен
под уснене гласове чиста имена. Логори се пони-
штавају на брегу! А ми на овом дрвеном чардаку*

гологлави и боси у свежини света,

*шта нам је, што се смејемо, ама што се
то смејемо, на седиштима нашим, кад искрцава-
ју девојке и мазге?*

*и шта да се каже, од ране зоре, о свом
том народу испод једара? – Стижу пошилке*

*брашна!... И лађе би више од Троје под белим
пауном небеским, на уласку у луку, застајале
код те мртве тачке где плови један мага-
рац мртав. (Нешто треба одлучити о тој бледој
реци, без судбине, боје скакаваца згажених у свом
соку.)*

*Уз лупњаву свежу са друге обале, ковачи
су свога вигња господари! Прасак бича баца на
улице нове теретна кола неизлегла бола. О мазге,
наше тмине под бакарном сабљом! четири от-
порне главе под чвором од песнице чине живи
бокор на плаветном небу. Оснивачи завода за-
стају под једном крошњом и пада им на памет
које земљиште да изабери. Уче ме смислу и наме-
ни зграда: почасна страна, и нема страна;
ходници од глинасте стене, предворја од црна
камена, и бистри рибњаџи у сенци за библиотеке;
врло свежа изградња за робу из апотеке. А онда
наилазе банкари који у кључеве звижде. И већ је
један човек улицама сам пево, један од оних што
мажу на чело знак свога Бога. (Вечно пуцкетање
буба у тој махали са смећем!)... И не бих ту да
вам о савезима нашим расподам са људима на
другој обали; вода принесена у меху, коњички
данак за радове у луци и кнежеви плаћени рибљим
новцем. (Једно дете тужно као смрт мајмуна –*

старија је сестра изузетно лепа – нудило нам је препелицу у ружичастој ципели од свиле.)

Самоћо! Плаво јаје што снесе велика морска птица, и заливи ујутру крцати златних лимунова! – То је јуче било! Оде птица!

А сутра славље, жамор, широке улице засађене дрвећем с махуном и општинске службе што у зору носе велику парчад мртвих палми, отпатке циновских крила... А сутра славље,

избори управника лучких, у предграђу вежбе из певања и, у млаком спремању олује,

жута варош, под скувијом сенке, са гаћама својим девојачким на прозору.

*

... После треће месечеве мене, стражари са брдског гребена савише своје платно. Спаљено је тело једне жене у песку. И један је човек пришао надамак Пустинје – занимање његовог оца: продавац боца.

V

За моју душу уpletену у далеке ствари, на стотине градских ватри разбуђује лавез паса...

Самоћо! присташе нам претеране сташе да хвале све поступке наше, али нама мисли већ логор дигоше под неким другим зидом:

„Нисам рекао никоме да чека... Све вас ја мрзим доста нежно... И шта са тим певањем које извлачите из нас?...”

Војводи мноштва слика за вођење до Мртвих мора, где наћи ноћну воду да нам опере очи?

Самоћо!... Звездана удружења прелазе на руб света, присвојивши у кујни домаће небеско тело.

Савез Краљева небеских ратује на мом крову и, господари висина, ту су сместили табор.

Сам да идем уз ноћне ветрове међ Кнежеве клеветнике, међ обрушавања Бијелида!...

*Душо нађена у тишини катрана мртвих
Жена! Иглама прошивени наши капци! хваљено
чекање испод наших већа!*

*Ноћ даје своје млеко, припазите на то! и
прст меда нек следи уснице блудног сина:*

*„... Женски плоде, о Савејанко!...” Издају-
ћи душу најмање трезну и дигнут из чистих
ноћних кужних испарења,*

*супротставићу се у мислима делатности
сна; отићи ћу са дивљим гускама, у бљутавом
мирису јутарњем!...*

*– Ха! кад је звезда ноћивала у одајама
задњим, код слушкиња, да ли смо знали да толика
копља нова*

*већ гоне пустињом кремештаке Лета?
„Зоро, причала ти си...” Умивање на обалама
Мртвих мора!*

*Они који су легали голи у огромно доба
дижу се у гомили на земљи – дижу се и вичу*

*како је овај свет безуман!... Старац
трепће у жутој светлости; жена се протеже на
нокту;*

*и мусави ждребац маљаву брадицу став-
ља у шаку детету, које још не жуди да му око
ископа...*

*„Самоћо! Нисам рекао никоме да чека...
Отићи ћу туда када будем хтео...” – И Странац
преобучен*

*у своје нове мисли стиче још неке приста-
ше на путевима тишине: око му је препуно спла-
чине,*

*нема у њему више људске суштине. А зем-
ља у својем крилатом семењу, као песник у сво-
јим речима, језди...*

VI

*Свемоћни у нашим великим управама
војним са нашим девојкама намирисаним чија је
одећа била један дах, та свила,
постависмо на високом месту наше замке
за срећу.*

*Преобиље, благодети, срећо! Докле год
наше чаше где је ко Мемнон стакло запевало...*

*И заводећи на углу тераса један чопор
муња, велики златни тањери у рукама девојки
што служе косили су пешчану досаду на граница-
ма света.*

*Па дође година западних ветрова и, по
крововима нашим опхраним камењем црним,
читава разговор жива платна што се одало стра-
сти са пучине. Коњаници на рубу ртова, које су
спопале орлушине светле и који наврх копља пре-
храњују суноврате чисте лепога времена, објав-
љивали су над морем ватрен летопис.*

Дакако, мушка је то прича, снажан је то мушки спев, као дрхтај са пучине у крошњи од гвожђа!... закони донети са других обала, и удаје из рачуна у крилу распуштених народа; велике земље продате на добош под сунчаним бесцењем, висоравни поново покорне и области уцењене у свечаном мирису ружа...

Они који родивши се не омирисаше тај жар, шта траже они међу нама? и могу ли уопште да опште као живи? „Ваша је то мука а не моја што владате над празнином...” А што се нас тамо тиче, изазвасмо на граници невероватне чарке, и пошто у подухватима својим стигосмо до ивице наших снага, наша радост међу вама беше врло велика радост.

„Знам ја тај народ стеран на врлети: коњаници збачени са седла у ратарске њиве. Идите па им поручите: вреба вас велика опасност са нама! подухвати без броја и мере, воља снажна, спремна да растури, и сломљена моћ човечија као чокот грозног винограда. Идите па нек добро схвате: насилнички наши обичаји, наши коњи жилави и брзи по усеvu сваке буне и каџиге наше које омирише јарост дана... У земљама што су се исцрпле, где нарави ваља поправити, толика племена треба да се склопе ко у кавез птице певачице, видећете ви нас на делу, нас, скупљаче држава у силна складишта, читаче прогласа из

свег гласа, и двадесет народа под нама који све језике говоре...

„И већ знате ту причу, чему су они склони: убоги каплари на бесмртној стази, та гунгула достојанственика дошлих на поклоњење, сво становништво мушко тога лета са боговима својим на штапу, кнежеви свргнути у пустињи горњој, а њихове кћери поданице што нас с доказима верности салећу, и Господар који каже: уздам се у своју срећу...

„Или им причате о стварима мира: у земљама зараженим благодети један мирис великих тргова и стасалих жена, жути новци, чист звек, којима под палмама рукују, и народи у покрету на зачинима јаким – војни издаци, велике проневере наочиглед великих река, посета суседа моћног у сенци његових кћери и поруке размењене на језичку од злата, уговори о пријатељству и о разграничењу, споразуми између народа, обострани, о бранама на реци, и данак скупљен у земљама са одушевљењем! (грађење чатрња, амбара, коњичких коначишта – плочице јарко плаве и стазе од ружичасте цигле – стерање тканина до миле воље, слатко од ружа са медом и тај ждребац што нам се родио у току похода, стерање тканина до миле воље и, у огледалима наших снова, море од кога мачеви рђају, и

*силазак, једно вече, у приморске области, ка
нашим земљама велике ласте и нашим девојкама
намирисаним, од којих ће нас умирити
један дах, та свила...)*”

*– Тако неки пут наш праг притиснут
судбином изузетном и, журним стопама дана, са
ове стране света, пространије, где моћ свако
вече иде у прогонство, ловорике удовички венци!*

*Али увече, мирис љубичица и глине, у рука-
ма кћери наших жена, дошао би да нас обиђе у
нашим намерама да се скућимо срећно*

*и ветрови пружаху мирни уточиште у дну
залива пустињских.*

VII

Нећемо ми вечно овде боравити на овој жутој земљи, нашој сласти...

Лето је веће од Царства над плочама простора наднело неколико спратова поднебља. Земља пространа по својој површи препуњена ваља жеравицу бледу под пепелом. – Боје сумпора и меда, боје бесмртних ствари, цела се земља са травом пали на сламкама прошле зиме – и од зелене спужве једне једине крошње небо црпи своје сокове модрине.

Место за зрнасто стење! А нема чиста зрна у напастима ветра. И светлост као уље. – Из очињих процепца са обрисом врхова сједињен, знам ја тај камен са мрљама од шкрга, ројеве тишине у кошницама светла; и моје срце стаје да се брине за један род попаца.

Камиле покорне под стрижом, зашивене оживљцима модрим, брегови нека се крену под

приликама земљишног неба – у тишини нек ходе изнад бледог жарења равнице; и на крају клекну, у димовима снова, ту где се народи поништавају у мртвом земном праху.

То велике мирне црте сежу у плавет сумњивих винових лоза. Земља на више места гаји олујне љубичице; и ти димови песка који се дижу наместо мртвих река, као комади векова на путу...

Гласом тишим за мртве, гласом тишим по дану. Толико нежности у срцу људском, зар може да не успе да нађе своју меру?... „Говорим ти, душо! – моја душо сва у тмини коњскога мириса!” А неколико великих копнених птица, што плови на Запад, добро глуми наше морске птице.

На тако бледом небеском истоку, ко какво свето место запечаћено са рубљем од слепца, облаци се мирни размештају, где се обрћу ракови козјака и рога... Димови које нам оспорава ветар! земља сва у ишчекивању у напастима од буба, земља порађа чудеса!...

А у подне кад дрво чичимака провали кроз гробне плоче, човек затвара очи и у вековима теме освежава... Коњицо снова на месту мртвога праха, о путеви узалудни које дах ветра запли-

*ће до нас! где наћи, где наћи ратнике да чувају
реке на њиховом венчању?*

*Уз звуке великих вода у покрету по земљи,
сва со земљина у сновима се стреса. И одједном,
ах! одједном шта хоће ти гласови од нас? Подиг-
ните море огледала над костурницом великих
река, жалбу да поднесу у веке векова! Подигните
белег мени у славу, подигните белег тишини, и на
стражи овога места коњицу од зелене бронзе на
широком друму!...*

*(Сенка једне велике птице прелеће моје
лице.)*

VIII

Закони о продаји кобила. Закони који греше. И ми сами. (Боје људске.)

Наши пратиоци ковитлаци високи на путу, клепсидре које корачају земљом,

и пљускови свечани, чудесна састава, саткани од праха и буба, који по песку наш народ гоњаху као главарина.

(По мери наших срца толико је одсуства потрошено.)

*

Не да је тај део пута био узалудан: кораком неспутане марве (наши коњи чисти с очима првенца), пуно ствари предузетих на помрчинама духа – пуно ствари до миле воље на границама духа – селевкидске велике историје у звиждуку баченог камења и земља на удару силних објашњења...

*Друга ствар: те сенке – злоупотребе неба
против земље...*

*Коњаници кроз таква племена, где би
мржње некад певале ко шеве, хоћемо ли бич дићи
на јаловне речи људске среће? – Човече, измери
своју меру са мерицама жита. Свака ова земља
уопште није моја. Шта ми је свет дао осим
покрета траве?...*

*

*До места које зову код Сувог дрвета:
изгладнела ми муња намењује све те за-
падне стране.*

*Али тек иза су највеће ласти, у великој
земљи испаша без помена, лето без веза и
без годишњица, запржено зорама и ватром.
(Жртва јутрења срца црне овце.)*

*

*Путеви светски, један вас следи. Надмо-
ћан над свим знацима земље.*

*О Путниче у жутоме ветру, укуса ду-
ше!... и семенка, велиш, индијске бобице има,
згњечите је! врло опојно дејство.*

*

*А велико начело насиља владало је нашим
поступцима.*

IX

*Откад смо тако давно кренули на Запад,
шта су нас се тицале те ствари
пропадљиве?... И одједном под ногама на-
шим први дим.*

*– Младе жене! да у земљи природа тим
сва замирише:*

*

*„... Најављујем ти времена велике врелине
и дречаве удовице над расипањем мртваца.*

*Они који старе са навиком и негом тиши-
не, наместивши се на висине, посматрају песак
и познате личности дана на истуреном
гату;*

*али задовољство се на женским бедрима
склапа, и у нашим су женским телима ко нека*

*црна грозђана врења, а са нама самима умирења
тамо уопште нема.*

*„... Најављујем ти времена велике милине
и блаженство лишћа у нашим сновима.*

*Они који изворе знају у овом су изгнанству
са нама; они који изворе знају да ли ће нам увече
рећи*

*под којом се то руком која гњечи лозу
наших бедара*

*тела наша напуне некаквом пљувачком?
(И жена је легла с човеком у траву; диже се, уре-
ђује облике свог тела, а цврчак одлеће на плаво-
ме крилу.)*

*„... Најављујем ти времена велике врелине,
а исто тако ноћ, под лавезжом паса, задовољ-
ство музе на женским бедрима.*

*Али Странац живи под својим шатором,
почаићен белим мрсом и воћем. Доносе му и воде
студене*

*да у њој опере уста, и лице, и места стид-
на.*

*Воде му у ноћи велике јалове жене (ха!
више су ноћне по дану!). А можда ће задовољ-
ство да извуче и од мене. (Не знам ја како се он
са женама понаша.)*

*„... Најављујем ти времена велике милине
и блаженство извора у нашим сновима.*

*Отвори ми уста на светлости, као медно
место међу стењем, и ако ми се нађе какав
недостатак, отпусти ме! иначе,*

*да идем под шатор, да идем гола, поред
врча, под шатор,*

*и пратиља на углу од гроба бићу теби дуго
нема испод крошње, ћерке мојих жила... Поставља
од молби под шатором, зелена звезда у врчу, и да
будем сва под твојом моћи! да не буде под шато-
ром слуге осим врча те воде студене! (Знам да
изиђем пре зоре не будећи зелену звезду, цврчка на
прагу и лавез паса целе целцате земље.)*

*Најављујем ти времена велике милине и
блаженство вечери на нашим капцима смрт-
ним...*

али за сада је још увек дан!”

*

*– и стојећи на блиставом одсеку дана, на
прагу велике земље чедније од смрти,*

*девојке су мокриле ширећи обојено платно
њихових хаљина.*

X

*Изабери велику капу којој се заводи обод.
Око се у области душе враћа за један век. Кроз
врата од живе креде виде се ствари равнице:
ствари живе, о ствари
изванредне!*

*жртве ждрепца на дечијем гробу, очиш-
ћења удовица с ружом и скупови зеленкастих
птица по дворишту старцима у част;*

*пуно ствари на земљи да се чује и види,
живих ствари међу нама!*

*прославе празника под ведрим небом на
годишњице великих дрвета и јавне свечаности у
част једне баре; посвећивања црнога камења,
савршено округлог, проналасци извора на мртвим
местима, освећења тканина, наврх мотки, надо-
мак превоја, и бурна клицања, под зидом, за сака-
ћења младића на сунцу, за изложбе свадбенога
веша!*

још пуно других ствари до нашег слепог ока: превијања стоке у предграђу, покрети гомила испред стригача, рашљара и јаловача; замисли у даху жетве и ветрење покошене траве, наврх вила, по крововима; грађење бедема од печене ружичасте земље, терасастих сушара за месо, чардака за свештенике, и капетанија; огромна дворишта марвинара; кулук на одржавању мазгарских стаза, и вијугавих путева у кланцу; оснивање завода по пустарама; писање по приспећу каравана и отпуштање пратње у становима мењача; омиљеност која се под настрешницом рађа, испред казана са врелим уљем; менична потраживања; уништавања албинске стоке, белих црва под земљом, паљевина шипрага и трња на местима укаљаним смрћу, готовљење једног лепог хлеба од јечменог брашна са сусамом; или пак са пиром; и дим људски на свакоме месту...

ха! свакакве врсте људи и њихове навике и ћуди: они који једу бубе, водене плодове; они који имају облоге, велика богатства! тежак и коленаш, убадач и солар; путар, ковач; продавци шећера, цимета, путира од калајисана лима и светиљки од рога; онај који кроји одело од коже, сандале у дрвету и дугмад у облику маслина; онај који земљи даје према своме; и човек ниједног заната: човек са соколом, човек са фрулом, човек са пчелама; онај који се наслађује звонкошћу

свога гласа, онај који је занимање нашао у посматрању зеленог камена; који задовољства ради потпаљује кору на свом крову; који на земљи прави постељу од миришљава лишћа, који на њу леже и мирује; који мисли на шаре зелене печене глине за кладенце живе воде; и онај који је путовао и помисли да поново оде; који је живео у земљи великих киша; који се игра са коцкама, са пиљцима, с чашицама; или који по земљи размеће плочице за свој рачун; онај који своје мишљење има о употреби тикве; онај који мртва орла вуче ко бреме грања за собом (и пера се дају, а не продају, за справљање стрела), онај који цветни прах скупља у дрвеноме суду (и моје је задовољство, вели, у тој жутој боји); онај који једе уштинке, црве из палми, боровнице; онај који воли укус ђумбира; онај који се зажелео кромпира; или пак онај који жваће окамењену гуму, који носи шкољку у своје уху, и онај који ненадмашан мирис вреба у свежим преломима стења; онај који мисли на женско тело, човек пожудан; онај који види своје лице у одбљеску оштрице; човек упућен у науке, ономатолог; човек кога у саветима цене, онај који чесмама имена надева, који завештава клупе под дрвећем, обојену вуну за мудраце; и на раскрићима удара печате на врло велике посуде од бронзе за жеђ; још боље, онај који не ради ништа, такав човек и такав на свој

начин, и још толики други! скупљачи јаребица у наборима тла, они који убирају по шевару зеленкаста пиргава јаја, они који силазе са коња да покупе нешто, ахате, један бледоплави камен који се реже на рубу предграђа (у облику ћаса, кутија и копчи, или као лопте за ваљање у рукама одузетих људи); они који звиждучући бојадишу сандучиће под ведрим небом, човек са штапом од слонове кости, човек са столицом од трске, пустињак окићен девојачком руком и отпуштен ратник који је забо копље на кућноме прагу да веже мајмуна... ха! свакакве врсте људи и њихове навике и ћуди, и одједном! појавивши се у својем вечерњем руху и наоколо пресецајући свако питање првенства, Приповедач заузима место подно теревинта...

О родословче на тргу! колко има свих тих колена и лоза? – и мртав нека ухвати живог, као што је речено у закониковој плочи, ако нисам видео сваку ствар у њеној сени и заслужи њеног доба: складишта зборника и књига, спремишта звездара и лепота једног погребног места, врло стари храмови испод палми, где бораве једна мазга и три кокошке беле – и с ону страну вртаче мог ока, пуно тајних радова на путу: логори напуштени на основу несхваћених вести, безобзирност народа са брда и преласци река

преко меха; коњаници што преносе савезничка писма, и заседа испод винограда, подухвати хајдука у кланцу, примицање преко ораница ради једне отмице женскиња, преговори, цењкања, завере, спаривање шумских животиња које гледају деца, и опоравци пророка у дну говеђих штала, неми разговор два човека испод једне крошње...

али изнад људских дела на земљи, пуно знакова на путу, пуно семења које језди, и под бесквасним лепим временом, у једном великом даху земаљском, све жетвено перје!...

до часа вечерњег када женска звезда, ствар чиста и заложена у небески бездан...

Зиратно земљиште снова! Ко прича о градњи? – Видео сам земљу расподељену на велике просторе и мисао ми није расејана од морепловца.

ΠΕΣΜΑ

*Ставиши са мојим коњем под крошњу пуну
птица, звиждим звиждуком тако чистим, да
обећања нема обалама која би држала све те
велике реке. (Ујутру лишиће живо по обличју је
славе)...*

*

*И није да човек није тужан, него дигавши
се пре зоре и општећи обазриво са једним
старим стаблом, са наслоњеном брадом испод
последње звезде, он наште срца види у понору
небеса велике чисте ствари које се окрећу на
задовољство...*

*

*Ставши са мојим коњем под крошњу која
гуче, звиждим звиждуком јако чистим... И покој
онима, ако ће умрети, који нису видели овај дан.
А од песника, мог брата, има неких вести. Напи-
со је опет нешто врло нежно. И са тим се упозно
понеко...*

ИЗГНАНСТВО

ИЗГНАНСТВО

Арчибалду Меклишу

I

Врата у пешчану пустош, врата у изгнанство,

Кључеви код оних из светионика, и претучена звезда на камену од прага:

– Домаћине мој, оставите ми своју стаклену кућу у песку...

Гипсано лето оштри врх својега копља у нашим ранама,

Бирам место које бode очи, никакво као костурница свих доба,

И, на сваком жалу овога света, божански дух који се дими напушта своју азбесну постељу.

Грчеви муње су да се очарају Господа у Тавриди.

II

*Ниједној обали посвећен, ниједној страни
поверен чисти зачетак овога певања...*

Други грабе у храму бојени рог олтара:

*Слава ми је на песку! слава ми је на
песку!... И не значи да лутам, о Намерниче,*

*Ако прижељкујем најголији простор да
саставим у пешчарама изгнанства велику песму
ни из чег рођену, велику песму ни из чег створе-
ну...*

*Звиждите, каменови завитлани светом,
певајте, о шкољке на води!*

*Засновах над безданом и омаглицом и ди-
мом пешчаним. Лећи ћу у чатрње и у шупље лађе,*

*У свако залудно и бљутаво место где
почива укус величине.*

*„... С мање се даха ласкало јулијевском
потомству; мање се њих придружило да прислу-
жује редовима првосвештеничким.*

*Куд иде за песмом песак одлазе Господари
изгнанства,*

*Где беху високо разапета једра одлази
олупина свиленкаста ко сан леутара,*

*Где беху велики ратни подвизи већ се бели
вилаца магарећа,*

*И море свуд около котрља своје звучање
лобања по жалу,*

*И нека му све ствари на свету буду
узалудне, то су нам једно вече, на ивицама света,
причале*

Чете ветрове по песку изгнанства...”

*Мудрости од пене, о заударење духа у
приштању соли и млеку живог креча!*

*Једна ми је наука запала у недаћама
душе... Ветар нам о четовању прича, ветар нам о
својим заблудама прича!*

*Као Коњаник, са ужетом у шаџи, на ула-
ску у пустињу,*

*Вребам у најпространијој вртачи полет
најраскошнијих знакова.*

*И јутро за нас прст свој пророчки шета
кроз писмена света.*

*Изгнанство није од јуче! изгнанство није
од јуче! „О преостаци, о премисе”,*

*Каже странац у песку, „све ми је на свету
ново!...” И рађање његове песме није му мање
страно.*

III

*„... Увек беше тај пљесак, увек беше тај
бљесак,*

*И као оружани подвиг у походу по свету,
као пребројавање народа које гоне, као заснивање
царства у метежу дворске страже, ха! као
пућење усана при рађању великих књига,*

*То нешто велико и глуво свуд по свету
што одједном нараста као какво пијанство.*

*„... Увек беше тај пљесак, увек беше тај
песак,*

*То што лута по свету, тај превелики
занос свуд по свету, и на сваком жалу овога
света, истим дахом изречена, у истом валу који
је изриче*

*Једна једина дуга реченица без цезуре
занавек неразумљива...*

„... Увек беше тај пљесак, увек беше тај тресак,

И то исто превисоко повлачење на највишем ступњу наступа, увек, на самом врхунцу жеље, исти галеб на своје крилу, исти галеб на своје билу, придруживши се у лету стихирама изгнанства, и на сваком жалу овога света, истим дахом изречена, иста жалопојка без мере

У потрази, по песку, за мојом нумидском душом...”

Знам вас ја, о чудовишта! Ето нас опет очи у очи. Настављамо ту дугу расправу на месту где је стала.

И можете своје разлоге гурати као њушке доле на воду: нећу вам дати предаха ни мира.

На сувише су ми жала посећених стопе спране још пре дана, на сувише ми је постеља напуштених душа била препуштена рак-рани тишине.

Шта хоћете још од мене, о исконска надахнућа? И ви, шта мислите још да извучете са моје живе усне,

О силе које на моме прагу лутате, Просјакнице на нашем путу и за стопама Блудног сина?

Ветар нам о својој старости прича, ветар нам о својој младости прича... Поштуј, о Господару, своје изгнанство!

И одједном ми је све присуство и сила, где се још дими замисао ништавила.

„... Већи, сваке ноћи, тај неми пљесак на мом прагу, већи, сваке ноћи, под крљуштима тај покрет векова,

И, на сваком жалу овога света, дивљија песничка стопа да се прехрањује мојим бићем!...

Толико величине неће исцрпети стрму обалу на твом прагу, о Хватачу мачева у освит дана,

О Покретачу орлова шестаром, и Храниоце девојки најопоријих испод гвозденог пера!

Све што треба да се роди узбуђује се на истоку света, свако тело које се рађа ликује с првим пламењем дана!

И ето диже се жамор још већи свуд по свету, као побуна душе...

Нећеш се ти умирити, пљескање! док не свучем на песку свако припадништво људско. (Ко још зна место мога рођења?)”

IV

Чудна беше ноћ где се толико ветра изгубило на раскришћима соба...

И ко то пре зоре лута на границама света са тим криком за мене? Која је то отерана висока девојка нестала у звиждуку крила да обија туђе прагове, која то невољена висока девојка,

У час када лабава сазвежђа којима се мења назив за људе у изгнанству у песак пропадају у потрази за чистим местом?

Свуд Тумара беше име њено милосничко код свештеника, у зеленим пећинама Сибила, и јутро на нашем прагу умело је да избрише трагове босих ногу, кроз писмена света...

Слушкиње, ви сте служиле, и залудне сте простирале свежину свога платна за случај чисте речи.

Са кукњавом водомара оде кукавна зора, оде кишна хијада у потрази за чистом речју,

*И на прастарим обалама звали су ме по
имену... Дух се божански димио у родоскрвном
пепелу.*

*А кад је у исцеђеном песку настала бледа
твар овога дана,*

*Лепи комади историја у беспућу, на перима
елиса, у небу пуном заблуда и блудећих премиса,
стали су да се обрћу да се учени тумач списа
наужива.*

*И ко је то ту био па нестао на свом
крилу? И ко се то, ове ноћи, на усни мојој туђинској
опет упркос мени привикао на ову песму?*

*Преврни, о писару, на плочи морског жала,
својом писаљком восак обележен залудном речју.*

*Воде ће с пучине спрати, воде са пучине на
нашим плочама, најлепше бројке године.*

*И време је, Просјакињо, да на смркнутом
лицу великих огледала камених изложених по
јазбинама*

*Служитељ у филц обувен, с рукавицама од
сирове свиле, избрише, испомажући се пуно рукавима,
избијање неправних ноћних знакова.*

*И тако свако тело иде да испашта сољу,
плод пепела наших бдења, патуљаста ружа у
песку, и ноћна невеста презрена пре зоре...*

Ах! све залудне ствари у вршалици памћења, ах! све лудачке ствари за свираљке изгнанства: чешљача чиста слободних вода, покретач чисти наших снова,

И ноћне песме отеране пре зоре, фосилно крило заробљено у замци великих бденија жутог ћилибара...

Ах! да се спали, ах! да се спали, на пешчаноме рту, сав тај криш од перја, ноктију, офарбаних коса и нечистога платна,

И песме од јуче рођене, ах! песме рођене једно вече у ракљама муњевитим, тога је као пепела у женском млеку, занемарљив траг...

И од свих крилатих вама непотребних ствари, састављајући себи чисти језик без службе,

Ето где опет смерам велику избрисиву песму...

V

„... Као онај који се скида када угледа море, као онај који се дигао у част првог даха са копна (и где њему је чело порасло испод шлема),

С рукама више голим него при мом рођењу, и слободнијом усном, са тим коралом у уху где почива жалопојка из неког другог доба,

Враћен сам родној обали... Предања нема без душе, лакоће нема без душе.

Са зрнцима, комарцима, са сламкама и песком, са најкрхкијим стварима, са најзалуднијим стварима, проста ствар, проста ствар овде ту, проста ствар да сам ту, у протицању дана...

На костурима патуљастих птица одлази детињство овог дана, у острвском оделу, и лакши од детињства над тим шупљим костима галеба, злогодница, ветар надахњује воде, девојке за острва у крљушном оделу...

О песци, о смоле! пурпурна опна судбине у непомичности ока! и на попрштима без насиља,

*изгнанство и његови чисти кључеви, дан којим
пролази кост зелена као острвска риба...*

*Подне пева, о туго!... и чудо се објављује
тим криком: о чудо! и није доста да му се смеје-
мо кроз сузе...*

*А шта је то, о! шта је што, у свем и
свачем, одједном сад недостаје?..."*

*Знам. Видео сам. Ником да не ваља! – И
дан је већ успео да се згусне ко млеко.*

*Досада своју сен тражи у Арсашкоме
царству; а лутајућа туга гуменасти свој укус
пронеси целим светом, станиште грабљивица на
чудесан начин пропада...*

*Нека мудраци вребају појављивање раско-
ла!... Небо је један Сахел куд азалеја иде у потра-
зи за каменом сољу.*

*Векови се многи велом покривају у покле-
цавању историје.*

*А сунце дукате своје лепе закопава у
песак, при подизању сенки где зру пресуде олуја.*

*О тврдиње под зеленом водом! нека нам
знаменита трава под морима још говори о из-
гнанству... и Песник се сад смрачио*

*Од тих великих кречњачких листова, под
површином понора, на некаквом уздигнућу: чипка
са чувидом смрти...*

VI

Онај који лута, у глуво доба ноћи, каменим чардацима да би проценио звања једне лепе комете; онај који бди између два рата, над чистотом великих сочива од кристала; онај који се дигао пре зоре чесме да очисти, и то је крај великих помора; онај који на пучини маже лаком са ћеркама и снајама, и доста је већ било са тим земним пепелом...

Онај који лудилу ласка у великим заводима од плаве креде, и Недеља је у ражи, у час великог слепила; онај који се пење на усамљене оргуље, када улазе војске; онај који једног дана сања чудне латомије, а мало је иза поднева, у час великог обудовљења; онај кога буди на мору, по ветру са ниска острва, мирис сувоће маленог смиља у песку; онај који бди у лукама, у загрљају жена друге расе, и то је укус сандалов у мирису пазуха нижње ноћи, а мало је иза поноћи, у час велике непровидности; онај, у сну, чији је дах са

дахом мора повезан, па кад се обрне плима ето га где се у постељи окреће као што лађа мења страну...

Онај који мореказ слика на челу највиших ртова, онај који обележава белим крстом лик шкоља; онај који пере испошћеним млеком велике казамате сенки у подножју кула светиља, и то је место од пепељуша и шута мудрацу за уживање; онај који стан налази, за кишовито доба, код људи из приобалних служби – код чувара мртвога храма на крај полуострва (и то на избочини од камена сивкастоплава, или на висоравни од црвеног пешчара); онај кога, за мапе, прикива затворени ток циклона; за кога светле, у зимње ноћи, велике звездане стазе; или који у сну размршава још многе законе бачијања и наводњавања; онај који тражи, на крај сонде, црвену глину великих дубина да обликује лик својега сна; онај који се нуди, у лукама, да избави компасе пловидбе за разоноду...

Онај који хода по земљи у сусрет великих травнатих места; који, успут, даје препоруке за негу веома старог стабла; који се, после олује, пење на гвоздене куле, да проветри тај укус тамних копрена од паљевине трња по шуми; онај који бди, на јаловом месту, над судбином великих телеграфских веза; који зна станиште и потпорник приземљења главних подводних каблова; који

одржава испод града, где су костурнице и отпадне воде (и то при самој сљуштеној земљиној кори), инструменте за ишчитавање пречистих потреса...

Онај који је задужен, за време инвазије, да прати режим вода, па посећује велике базене за прочишћавање где су дојадиле свадбе водених цветова; који чува од метежа, иза гвожђурије од зеленога злата, велике стаклењаке у Ботаничкој башти; велике Службе за платни промет, премеравања и дукан; и Депо светионички, где почивају приче, фењери; онај који обилази редовно, за време опсаде, велика предворја где се дробе, под стаклом, збирке паличњака, адмирала; па лампу надноси над лепа латисна појила, где, спарушена, принцеза од приљена златом прободена силази током векова под косама од кострети; онај који спасе од војски један веома редак хибрид хималајске трнове ружице; онај који о своје трошку одржава, приликом великих државних стечаја, сумњиву раскош ергела, великих ергела од цигли јарких под лишћем, као ружичњаци црвених ружа испод гука олује, као лепи хареми пуни дивљих господара, тмине, тамјана и мушкости...

Онај који се, за време кризе, стара за надгледање високих запечаћених лађа, на ушћу велике реке боје јода и осоке (и под ободом прозорских окана, у великим салонима са навлакама

заборава светло је од агава занавек и вечито морска стража); онај који се, с људима скромним, бави по градилишту и обали напуштеној од светине, после поринућа великог трогодишњег трупа; онај чије је занимање да одобрава лађе; и онај који једног дана нађе мирис своје душе у поплочавању новог једрењака; онај који о равнодневици дежура на бедемима докова, на високом звучном чешљу великих планинских брана, и океанским великим преводницама; онај за кога се, одједном, испушта сав неизлечиви дах овога света у задаху великих силоса и складишта колонијалне робе, ту где се зачини и зелена зрна надимају док на месечини презимљују као стварање у бљутавој својој постељи; онај који проглашава затварање великих орографских и климатолошких конгреса, и време је да се посети Арборетум и Акваријум и кварт девојачки, радионице полудрагог камења и текије великих дервиша...

Онај који отвара рачун у банци за духовна прегнућа; онај који улази у арену свог новог дела у великом узбуђењу свог бића, и, три дана, на његово ћутање нико се не обазире сем његове мајке, нико нема приступа његовој соби сем најстарије слушкиње; онај који води свога коња на изворе а сам тамо не пије; онај који сања, у седлари, о мирису јачем од воштаног; онај који, као Бабур, облачи песничко рухо између два јуначка дела да

похвали украсе једне лепе терасе; онај који се губи растресен приликом посвећења брода, и у забату су тамо некакви ћупови, као шкрге, узидани за звучност; онај који, на баштиничкој земљи, не наслеђује ништа сем чапљишта, са неким лепим здањима ловачким и соколарским; онај који тргује, у граду, врло великим књигама: алмагестима, портуланима и бестијарима; који се брине за фонетске случајности, за промене знакова и велике језичке ерозије; који учествује у великим семантичким расправама; који угледа има у обичној математици те се посвећује временским прорачунима за календаре покретних празника (златни рез, римски индикти, епакти и дани црвених слова); онај који васпоставља хијерархију у великим службама језичким; онај коме показују, врло високо, место једног великог камена углачаног упорношћу пламена...

Ти су господари изгнанства и шта ће им моја песма."

Странче, на сваком жалу овога света, без слушалаца и сведока, принеси уху Захода једну шкољку без помена:

Привремени госте на ивици наших градова, нећеш прећи преко прага Лојда, где се твоја реч не размењује и злато ти је без покрића...

*„Становаћу у својем имену”, то је био
твој одговор на упитнику у луци. И на столове
мењача можеш да ставиш само нешто мутно,
Као те велике гвоздене новце које ископају
громови.*

VII

„... Синтаксо муње! о чисти језику изгнанства! Далека је друга обала где се осветљава порука:

Два женска чела под пепелом, посећена истим палцем; два женска крила на капцима, изазвана у истом даху...

Да ли сте ноћас спавали, под великим фосфорним дрветом, о срца молиља по свету, о мајко Прогоњеног, када се у огледалима собним утиснуло његово лице?

И ти спремнија испод муње, ти спремнија да задрхтиш на другој обали његове душе, пратиљо његове снаге и слабости његове снаге, ти чији је дах са његовим занавек био помешан,

Да ли ћеш опет да седнеш на његову постељу празну, у најежењу женске твоје душе?

Изгнанство није од јуче! изгнанство није од јуче!... Презри, о жено, под својим кровом пој варварских птица...

Нећеш слушати олују како далеко множи трку наших корака а да, у ноћи, твој женски крик још на леглу не нападне двосмислену орлушину среће!”

... Пути, слабости, и ти, мирису невесте у ноћи као сам ноћни бадем.

Ти која свуда луташ по жаловима, која свуда луташ по морима, нежности, ућути, и ти присуство крилима опремљено у висини мог седла.

Вратићу се својој нумидској трци, уз неотуђиво море... Без сирупа на уснама, него још увек на језику, као со некаква, то врење старог света.

Натријум и калијум су теме за изгнанство. Наше мишљење трчи ка делима на стазама од костију. Муња ми отвара постељу још пространијих намера. Олуја узалуд премешта одсуства гранични белег.

Они који одоше у крсташе великих атлантских Индија, они који вребају нове идеје над свежинама понора, они који у рогове дувају на вратима будућности

Знају да на песку изгнанства звижде велике страсти повијене под бичем муње... О Блудни сине под јунском пеном и сољу! чувај живу међ нама тајанствену снагу твоје песме!

Као онај који гласнику каже, и ово је његова порука: „Веловима покријте лица наших жена; дигните лица наших синова; и налог је да оперете камен на вашем прагу... Врло тихо рећи ћу вам имена извора где ћемо, сутра, окупати чисту срибу.”

*

И време је, о Песниче, да изређаш своје име, рођење, и порекло...

КИШЕ

Кетрини и Френсису Бидлу

I

*Бенгалско кишно стабло засело је над
Градом,*

*Журни се полипњак пење на своје коралне
свадбе у млеку живих вода,*

*И Мисао као заточник гола по народној
башти чешља девојачку своју гриву.*

*Певај, песмо, у јеку вода надолажење
теме,*

*Певај, песмо, у току вода избегавање
теме:*

*Велику распуштеност на бедрима Девица
пророчанских,*

*Излегање златне икре у дивљој ноћи бла-
тишта*

*И кревет мени намештен, преваро, на
рубу таквих снова,*

*Ту где оживљава и расте и стаје да се
врти бестидна ружа песме.*

*Господе страшни мојега смеха, ето земља
се дими са укусима ловина,
Удовичја глина под девичанском водом,
земља с које је спрана стопа бесаних људи,
И, као кад се вино изблиза омирише, зар
није истина да изазива помрачење памћења?*

*Господе, Господе страшни мојега смеха!
ето наличја сна на земљи,
Као одговора високих брегова степена-
стости мора, ето, ето
Земље на крају употребе, часа новог у
повоју, и мојег срца ком стиже необичан само-
гласник.*

II

*Дојиље врло сумњиве, Следбенице са ко-
преном превасходства на очима, о Кише којима
се*

*Чудак држи својега реда, шта ћемо рећи
вечерас ономе који сагледа висину нашега бдења?*

*На којој новој постељи, којој то упорној
глави још можемо да отмемо искру која ваља?*

*Неми ми Анди на крову, јак поклич је у
мени, и то је за вас, о Кише!*

*Пред вас ћу изнети мој случај: на врх
копаља ваших најјасније моје добро!*

Пену на уснама песме као млеко корала!

*И она што ми као мољац на улазу у рече-
нице игра,*

*Мисао, голија од мача на попришту нави-
јача,*

*Научиће ме обредима и мери за песничко
нестрпљење.*

*Господе страшни мојега смеха, чувај ме
од признања, од пријема и песме:*

*Господе страшни мојега смеха, колико је
тих увреда на усницама пљуска!*

*Колико је тих превара потрошено под
нашим највишим сеобама!*

*У ведрој ноћи поднева, износимо не само
једну претпоставку*

*Нову, о суштини бића... О гле тих димова
на камену од огњишта!*

*И добро те нам је киша млака поврх
наших кровова погасила у рукама светиљке.*

III

*Сестре асурских ратника беху високе
Кише у походу по земљи:*

*С калпацима од перја и засукане високо,
оковане сребром и кристалом,*

*Попут Дидоне што слоновачу гази на
капијама карташким,*

*Попут Кортесове жене, обојене и пијане
од глине, међу својим високим апокрифним биљ-
кама...*

*Ноћу су нам распламсавале плавет на кун-
дацима оружја,*

*И населиће нам Април у дну собних огле-
дала!*

*И нећу да заборавим тапкање њино на
прагу просторија за умивање.*

*Ратнице, о ратнице копљем и стрелом све
до нас изоштрене!*

*Играчице, о играчице снопљем и велом на
земљи умножене!*

*То су оружја прегрштити, и девојака това-
ри, легијама доделе орлова,*

*Дизање куке и мотике за најмлађе народе
на земљи – снопови разасути распојасаних деви-
ца,*

*О велико неповезано класје! обилна и жива
жетво у рукама оборених људи!*

*... И Град је сав од стакла на абоносном
постољу, наука на грлима чесама,*

*И странац нам чита по зиду велике оп-
скрбне огласе,*

*И свеже нам је унутар зидова, где ће
Индијанка вечерас пронаћи преноћиште.*

IV

*Извештаји предати Едилу; исповести на
нашим вратима... Убиј ме, срећо!*

*Један нови језик одасвуд понуђен! свежина
уздаха по свету*

*Као дах самога духа, као сама ствар изре-
чена,*

*До самог бића, суштина; до самог извора,
вештина:*

*Ха! све изливање по нашем лицу спасо-
носнога бога, и такав ветар у цвећу*

*По рубу плавкасте траве, који претиче
ход отпадништва најдаљег!*

*Дојиље врло сумњиве, о Сејачице спора,
семења и лаких твари,*

*С којих висина бачене откривате ви за нас
путеве,*

*Као подно олуја каменована најлепшиа бића
на крсту својих крила?*

*Шта сте то опседали тако издалека, да
треба да га још сањамо док нам се живот не
смрачи?*

*И о којем нам то другом стању причате
тако тихо док нам се памћење не смркне?*

*Да бисте међу нама светињом трговале,
напуштале сте свој одар, о Симонисткиње?*

*На свежем пазару маглина, ту где небом
зру укуси од козлаца и снежника,*

*Дружиле сте се с муњом распусном, и у
зорилу великих поцепаних зора,*

*На чистом пергаменту исцртаном бо-
жанским зачетком, рећи ћете, Кише! који је то
нови језик у ваше име захтевао унцијал зелене
ватре.*

V

*Да вам је наступ био величанствен, све
смо ми то знали, ми градски људи, на нашој
јадној шљаци,*

*Али сањасмо о вишем поверавању при
првом даху пљуска,*

*И враћате нас, о Кише! нашем степену
људском, са тим укусом глине испод наших
маски.*

*Зар да у вишем роду идемо да тражимо
спомен?... или ако треба о заборау да певамо
библијама златним полеглога лишћа?...*

*Темпера температуре у магнолијама сно-
ва, мрена поврх ока водених површина и камење
наваљено на отворима бунара, ето зар не лепих
тема да се поново обраде,*

*Као прастаре руже у рукама ратног инва-
лида?... Кошница је још вазда у воћњаку, детињ-*

*ство у гранама старог стабла, и мердевине
забрањене муњевитом удовиштву лепоте...*

*Нежност агава, алоја... доба обљутавело
непогрешива човека! Земља је то изморена опе-
котинама духа.*

*Зелене кише се чешљају на огледалима
банкара. У млаком рубљу нарикача избрисаће се
лице кћерима божанским.*

*И градитељи Царстава разматрају за
својим столом неке нове идеје. Читав један нем
народ диже се у мојим речима, на великим марги-
нама песме.*

*Дигните, дигните, накрај рта, Хабзбурго-
ве мртвачке ковчеге, високе ломаче ратника,
високе кошнице преваре.*

*Млатите, млатите, накрај рта, велике
костурнице онога рата, велике костурнице белог
човека на којима би засновано детињство.*

*И нека се продува на столици, на његовој
гвозденој столици, човек опседнут визијом која
раздражује народе.*

*Докле ћемо да гледамо где се простран-
ствима морским вуку трагови димова угљениса-
них подвига историје,*

Док у Самостану и у Контумацу, мирис термита и белих малина придиже с њихових леса занемоћале Господаре:

„Било ми је, било ми је стало да живим међу људима, и ето земља издише своју туђинску душу...”

VI

*Човек оболео од толике самоће, нек иде и
нек у светишту обеси маску и палицу!*

*Ја сам сунђер и оџат приносио ранама
старог стабла окованог гвожђима земљиним.*

*„Било ми је, било ми је стало да живим
далеко од људи, и ето где сада Кише...”*

*Пребеглице без поруке, о Глумице без лица,
на границе сте изводиле тако лепе сетве!*

*За које то лепе паљевине трава међ људи-
ма једне сте вечери узеле да се окрећете назад,
за које то расплетене приче*

*При пламену ружа по собама, по собама
где живе тамни цветови плоти?*

*Да ли сте прижељкивале наше жене и
кћери иза капија снова? (Има те сестринске неге*

*У најскровитијем кутку соба, и има тих
чистих служби, и то таквих да би их бубама на
типцима замишљали...)*

*Зар нисте, код наших синова, ништа
паметније знале него да горки мирис мушкости
штавионицом ратном вребате? (као што се
мноштво Сфинги, тешких од загонетки и знако-
ва, на капијама изабраника отима о власт...)*

*О Кише којима дивља жита запоседају
Градове, и камени се плочници јеже од пргавог
чкаља,*

*Хиљаду нових корака на хиљаду нових
камена изнова је крочило... На тезгама обновље-
ним једним невидљивим пером, сведите своје
рачуне, о драгуљари!*

*И човек тврд међу људима одједном, усред
гомиле, примећује да сањари о пескарици вит-
кој... „Било ми је, било ми је стало да живим без
икакве нежности, и ето где сада Кише...”
(Живот се пење олуји на крилу одбацивања.)*

*Прођите, Мешанице, и нас оставите на
стражи... Тај се божанством напаја чија је
маска глинена.*

*Са сваким каменом опраним од знакова
општинских служби, са сваким листом опраним*

*од знакова божијих служби, читаћемо те најзад,
земљо умивена од мастила преписивачког...*

*Прођите, и нас оставите са обичајима
прастарим. Нека моје речи још иду испред мене!
па ћемо још једну људску песму да певамо за
онога који прође, једну песму са пучине за онога
који бди:*

VII

„Безбројни су нам путеви, и боравишта нејасна. Тај се божанством напаја чија је усна глинена. О перачице мртвих у матерњим водама јутра – и то је земља поново у шипражјима рата – оперите и лице живих; оперите, о Кише! силника тужно лице, силника нежно лице... јер су им путеви уски, и боравишта нејасна.

„Оперите, о Кише! камено место за снажне. За велике сеиће столове, под стрехом своје снаге, ти који се нису опили никаквим вином човечијим, ти које није укаљала склоност ка плачу и сновима, ти који се ништа не брину за име у коштаном трубљи... за велике сеиће столове, под стрехом своје снаге, на каменом месту за снажне.

„Оперите опрезност и сумњу на прагу великих дела, оперите пристојност и сумњу на

пољу широких видика. Оперите, о Кише! мрену на оку добротивих, на оку добронамерних, оперите мрену на оку људима благолагољивим, људима благонаклоним; мрену човека заслужног и мрену надареног; оперите крљушт на оку Покровитеља и Ментора, на оку Праведног и Првака... на оку људи стручних за опрезност и пристојност.

„Оперите, оперите доброхотност у срцу великих Заступника, добротинство на челу великих Приврженика, и укаљаност језика на усницама јавним. Оперите, о Кише! руку Начелника и Судије, руку бабице и гробарице, све олизане руке богаљима и слепцима, и руку незајажљиву, људима поврх чела, која још увек сања о уздама и бичу... с пристанком великих Заступника и великих Приврженика.

„Оперите, оперите историју народа на узвишеним плочама памћења: велике званичне анале, велике свештене хронике и академске билтене. Оперите хрисовуље, хатишерифе и фермане, дипломе и Привилегије; Санкције, савезне Пактове и повеље о удруживању; оперите, оперите, Кише! све свитке и пергаменте, боје зидова заводских за луде и за губаве, боје фосилне слоноваче и старих магарећих зуба... Перите, перите, Кише! високе плоче памћења.

„О Кише! оперите у срцу људском најлепше изјаве људске: најлепше њихове изреке, најлепше њихове поуке; реченице најлепше срочене, странице најбоље сточене. Оперите, оперите, у срцу људи, њихову љубав за ламенте, елесије и химне; толику њихову љубав за тренодије и оде; њихову велику радост у лепом изражавању; оперите со виспреног и мед чувствителног, оперите постељину снова и постељницу знања: у срцу људи не одбојних, у срцу људи не гадљивих, перите, перите, Кише! најлепше дарове људске... у срцу најдаровитијих људи за велика дела разумска.“

VIII

*... Бенгалско кишино стабло не заседа више
над Градом. Небеском ветру ствар што тумара
и таква*

*Да се међу нама населила!... И не можете
сад наједном порећи да нам је све испало ништа.*

*Ко жели да зна шта се збива са кишама у
походу по земљи, нек дође да ми живи на крову,
међу знамењима и знацима.*

*Неиспуњена обећања! Неуморне сетве! И
гле тих димова по путевима људским!*

*Ха! нека дође муња која нас напушта!... И
отераћемо на капије Градске*

*Високе Кише у походу под Априлом, високе
Кише у походу испод бича као флагелантске
редове.*

*Али ето где смо још голији препуштени
том мирису хумуса и бензола у ком се земља буди
са укусом девице црне.*

*... Земља је то свежија у срцу напратних
шума, и појава фосила у лапорцу који се слива,
А у ружином месу уцвеленом после олује,
земља, земља поново са укусом жене која поста
жена.*

*... Град је то сад живљи у пламену хиљаду
сечива, лет посвећења над мраморјем, поново
небеса у коритима фонтана,*

*И златна крмача наврх постоља на
напуштеном тргу. Сјај је то сад поново у
вратницама бакреним; вранац поткован сребром
на најнижој капији баште;*

*Жудња је то поново на бедру младих
удовица, удовица младих ратника, као да су вели-
ке урне запечаћене још једном.*

*Свежина је то што јури по висовима
језика, поново пенушање на усницама песме,*

*И човек поново са свих страна притиснут
новим мислима, пристаје на дизање великих
духовних таласа:*

*„Лепе ли песме, ето лепе песме о расипа-
њу вода!...” и моја песма, о Кише! коју не пишем
више!*

IX

Кад падне ноћ, и затворе се капије, шта тежи небеска вода у подземном свету јарка?

На самом врху копаља моје најјасније добро!... И свачем по истој мери, у млаћењима духа,

Господе страшни мојега смеха, вечерас ћеш пренети метеж на неко више место.

*

... Јер су ти такви прохтеви, Господе, на сушном прагу песме, где мој смех застрашује зелене пауне славе.

СНЕГОВИ

За Франсоаз-Рене Сен-Леже Леже

I

Па су снегови дошли, у одсуству први снегови, по свој ширини ткања међу јавом и сном; и опште помиловање за људе који памте, осетисмо свежину веша на нашем слепом оку. И ујутро то беше, под сивом сољу зоре, мало пре шестог сата, као у луци за невољу, благодатно и милостиво место да се отпусти рој великих хвалоспева тишине.

И сву ноћ, без нашег знања, под тим великим перјаним подвигом, носећи врло високо преостатке и терете душа, високи градови од шупљег камења изровани светлећим бубама не престајаху да расту и да се истичу, у заборава своје тежине. И нешто су о томе знали само они чије је памћење несигурно и који у причи застрањују. А удео духа у тој значајној ствари није нам познат.

*Нико није знао, нико затекао, на највишем
каменом челу, прво примицање тога свиленог ча-
са, прво дотицање те ствари присне и врло
некорисне, као кад те трептај брисне. Над по-
кровима од туча и челичним уздигнућем, над ци-
глама од глувог порцулана и цреповима од дебелог
стакла, над црним мермерним стубом и избочи-
ном од плеха, нико није знао, нико избрисао*

*то замаглење даха који се рађа, као први
занос исуканог мача... Вејало је, и ето за причу
чудеса: зора нема у својем перју, као велика зна-
менита сова коју су спопала духовна надахнућа,
кострешила је своје тело као ђурђина бело. И
беше нам са свих страна чуђење и славље. И нека
су благословене терасе, где нам је Неимар, летос,
показао ластавичја јаја!*

II

Знам да лађе на муци у свем том бледом мресту мучу као глува марва на слетило богова и људи; и сва несрећа светска позива пилота на пучину из уића. Знам да се при паду великих река склапају чудни савези, између неба и воде: бела венчања љиљака, бела славља тулара. И над великим станицама задимљеним зором као баите палми под стаклом, млечна ноћ порађа празновање имеле.

И још тај фабрички писак, мало пре шестог сата, уочи јутарње смене, тамо горе у тој земљи језера веома великих, где градилишта осветљена сву ноћ по огради неба простиру високу звездану мрежу: хиљаду светилки милују нежне ствари снежне... У порасту велики седефи, беспрекорни велики седефи смишљају ли своје разрешење у највећој дубини вода? – о све да се

*поново роди, о ти сверазрешење! И најзад приказ
без грешке и без иједне мане!...*

*Снег пада на богове од лива и на челичане
где зазвече кратке свечане молебни; на згуру и на
ђубре и по насипу на травке: снег пада на напор и
на оруђе људи – снег ситнији него у пустињи зрно
коријандра, снег свежији него у априлу прво
млеко младунца... Снег пада негде тамо ка
Западу, на силосе и пустаре и силне равнице без
предања које стубови опкорачују; на тлоцрте
будућих градова и на пепео згаснут логора којих
више нема;*

*на високе земље без прелома, затроване
киселином, и чете црних јела које бодљикави
орлови заплићу, као ратни трофеји... Шта нам
рекосте, ловче, одагнале их ваше сопствене руке?
И на секиру крчилачку каква је то узнемирујућа
нежност ноћас положила образ?... Снег пада,
ван хришћанства, на најмлађи шипраг и најновију
стоку. Невесто света присуство моје!... И на
неком месту на свету где тишина осветљава сан
једнога бора, туга подиже своју чувиду ропску.*

III

*Није било доста што се морима толиким,
није било доста што се земљама толиким расула
трка наших година. На новим обалама где
теглимо, с нарастајућим теретом, мрежу својих
путева, зар нам је још требало све то снежно
појање да нам отме и трагове наших стопа... Зар
ћете стазама најпространије земље прострти
смисао и меру година наших, у одсуству блудни
снегови, снегови сурови у срцу жена где ће чека-
ње да се исцрпи?*

*А Она на коју мислим међу свим женама
мојега рода, са дна свог одмаклог доба подиже к
своме Богу лице своје с нежношћу. И то је чисто
порекло благодат у мени. „Пустите нас обоје
том језику без речи којим знаш да се служиш, о
ти свеприсутво, о ти свестрпљење! И као вели-
ки Акатист благодарења нашим стопама певај*

сасвим тихо пречисту песму нашега рода. Већ тако дуго бди у мени тај ужас нежни...

Госпођа високородна беше ти душа нема у сени твојих крстова; али тело сироте жене, у поодмаклом добу, беше ти срце живо као од жене која у свим женама страда... У срцу лепе поробљене земље где ћемо да спалимо трње, велика је самилост жена свакога доба које је мишица мушка била изневерила. И ко ће вас водити, у том удовиштву још већем, у ваше подземне Цркве где је светиљка скромна, и божанствена, пчела?

... И за све време мог ћутања у земљи предалекој, у бледим ружама трњака видео сам где бледи трошење твојих очију. И само си се ти смиловала на ту занемелост у човечијем срцу као какав камен црни... Јер су наше године подложно земљиште где нико нема баштину, него као велики Акатист благодарења нашим стопама следи нас издалека песма чистог порекла; и већ тако дуго бди у нама тај ужас нежни...

Да ли је, ноћас, снег падао на тој страни света где си склопила руке?... Овде има по улицама од ланаца толико буке, где људи трчећи иду за својом сенком. И ко би рекао да су на свету још

толики ланци, да се опскрбе точкови који ка дану беже. И велика је бука од лопата крај наших врата, о стражари! На израслине по земљи црнци ђубретари иду као скупљачи харача. Једна светиљка

преживљава у ноћном раку. А румена птица од пепела, која је жарила цело лето, обасјава одједном зимске испоснице, као Птица са Фаза у Хиљадугодишњем часловцу... Невесто света присуство моје, невесто света чекање моје! Нека нас још занесе свежи дах лагања!... И људска је туга у људима, али и та сила безимена, и та благодат, повремена, од које су морали да се насмеју.”

IV

Сам да сводим рачуне, саврх ове собе на углу коју окружује један Океан снега. – Привремени гост за тренутак, човек без сведока и без сведочанства, хоћу ли одвезати постељу своју ниску као чамац из луке?... Они који сваки дан логорују даље од родног места, они који сваки дан вуку своју барку на друге обале, сваког дана све боље знају ток нечитких ствари; и пењући се уз реке ка извору, кроз зелена привиђења, одједном их затиче тај строги блесак где се разоружава сваки језик.

Тако полунаг човек над Океаном снега, прекидајући одједном огромно пољупкивање, изузетну намеру следи где речи више немају дејства. Невесто света присуство моје, невесто света обазривости моја!... И на страну првобитних вода окренувши се са даном, као путник, о младом месецу, чије је понашање несигурно и који у ходу

застрањује, ето имам намеру да лутам по најстаријим слојевима речи, у највишим гласовним одсецима: све до врло далеких језика, до језика врло целовитих и штедљивих веома,

као што су ти дравидски језици који нису имали различите речи за „јуче” и за „сутра”. Дођите и нас следите, који немамо речи да кажемо: пењемо се том чистом неписаном милином где тече прастари људски говор; крећемо се кроз светле елизије, остатке префикса древних који изгубише почетак, и предухитривши лингвистичке лепе радове, крчимо себи нове путеве до тих нечувених израза, где се удисај повлачи иза вокала и шири се модулација даха, с неким тамо усненим полузвучним гласом, у потрази за чистим самогласним свршетком.

... И ујутро то беше, под знаменом најчистијим, једна лепа земља без шкртости и без мржње, благодатно и милостиво место за успон сигурних наговештаја духа; и на стопама нашим као велики Акатист благодарења, велики ружичњак бели свих снегова у колу... Свежина бокора, цвасти, свежина махуна у зрну, ха! још толико приноса на усне тог који лута!... Које нам то ново биље, на слободнијем месту, опрашта цвеће и воће? Који ће нам коштани чунак у рукама ста-

*ријих жена, од слоноваче који то бадем у рукама
млађих жена*

*саткати свежији покров за опекотине
живих?... Невесто света стрпљење наше, невесто
света чекање наше!... Ах! читав бурјан снова
при самом нашем лицу! И још нас занесе, о свете!
твој свежи дах лагања!... Тамо где се реке још
могу прегазити, тамо где се снегови још могу
прегазити, пренећемо вечерас непрегазиву душу...
А са оне су стране велике ширине снова, и све то
потрошно добро где биће улаже своје благо...*

*

*Одавде ова страна где се не пише ништа
више.*

ПЕСМА ЗА СТРАНКИЊУ

*„Alien Registration Act”
(Одлука о уписивању туђинском)*

I

*Пешичаре ни сламаре неће одушевљавати
праг будућих векова, где беше за вас улица са
калдрмом без помена – о калдрмо неумитна и
зеленија но*

*зелена крв кастиљанска на слепоочници
вас Странкиње!*

*Вечност лепога времена притиска опне
тишине, и дрвена кућа што се, у дну понора,
мрда на својим котвама, носи плод подневних
лампи*

за блажи полог нових страдања.

*Али трамваји на издисају који одоше једно
вече на завијутку улице, који одоше на шинама по
земљама атлантским, коловозом и рампама
и окретницама Звездара зараслим у мор-
ске травуљине,*

*четвртима живе воде и Зоолошким врто-
вима где блуде циркусанти, четвртима црначким
и азијатским где се младице селе, и лепим зеле-
ним дугодневицама тргова округлих као спрудови
(ту где једно вече би табор коњице Феде-
ралаца, о хиљаду главица морских коњића!)*

*певајући о проласку, певајући о поласку,
певаху о рађању бола, и, на две ноте Мачјих
птица, о пошумљеном лету младих Престоница
цврчцима преплављених... А ето их, на вашим
вратима, Странкињи препуштене*

*те две шине, те две шине – одакле? – које
још нису све рекле.*

*

*„Улица Сен Жила из Гара... Улица Сен
Жила из Гара...” пева сасвим тихо Гуђинка испод
лампи, и то се језик те Странкиње вара.*

II

*„... Не никако сузе – где ћете с њима? –
него тај бол у очима који, временом, дође од
превелике укочености мача на сваком жару овога
света,*

*(о сабљо Строговљева на домаку наших
већа!)*

*можда и трн, у месу, од још млађега шиб-
ља у срцу жена мог рода; и признајем такође, те
предуге удовичке цигарете безмерне до зоре, у
мноштву мојих лампи,*

*у свом том звуку великих вода у ноћи
Новог света.*

*... Ви који певате – ваша је то песма – ви
који певате о сваком прогонству на свету, зар ми
нећете певати једну вечерњу песму по мери мога
бола? за моје лампе песму благодарења,*

*за чекање песму благодарења, и за још
црњу зору у срцу црног слеза?*

*Насиља на земљи превише нам је запало...
О ви, човече француског рода, учините још да
чујем, за људског доба, међу крицима ластавица и
свих манастирских звона, како се диже по злату
сламки и праху ваших Краљева
с перила смех девојака дуж каменитих
сокака.*

*... Не реците да птица пева, и да је, на
мом крову, прелепо обучена у црвено као Погла-
вар Црквени. Не реците – ви сте је видели – да је
веверица на веранди; и дечак разносач новина, и
Сестре са тасом и млекар. Не реците да са дна
неба*

*од јуче пар орлушина опчињава сву Варош
својим господским понашањем.*

*Јер зар је све то стварно, што нема пре-
дања ни смисла, ни предаха ни мере?... Да, све то
што није јасно, и што ми није ништа, и има
мање тежине у мојим женским рукама но голи
кључ европски крвљу умрљан... Ах! зар је све то
стварно?... (и каква је сад то, на мом прагу,
зеленкастобронзана птица, доста сумњива лица,
коју Старлингом зову?)”*

*

*„Улица Сен Жила из Гара... Улица Сен
Жила из Гара...” певају сасвим тихо звона у
изгнанству, и то се језик тих странаца вара.*

III

Богови блиски, крвави богови, обојених и смркнутих лица! У стаклењаку подневних лампи зре најпространији понор. И док се пење талас на затворене капке, Лето већ на измаку, окрећући ланац свог сидра,

окреће се великим равнодневичким ружама као окнима у апсиди.

И већ је трећа година да плочником ваше улице дудов плод чини тако лепе мрље од сазрелог вина, што се виђају у срцу цветова слезових, што се виђаху у наручју кћери Елезових. И већ је трећа година да крај ваших затворених врата,

као гнездо Сибила, понор порађа своја чудеса: свице!

У Лету зеленом као ћорсокак, у Лету зеленом од тако лепог зеленила, која то трећа зора, пијано задужење, отвара скакавичје крило?

*Ускоро ће високи Септембарски ветрови заседа-
ти на Градским вратима, по саванама ваздухо-
пловним, и у великом дизању слободних вода*

*Град ће поново да излије у реку сву летњу
жетву мртвих цврчака.*

*... И увек је тај веома велики стаклени
блесак, и сва та висока напетост. И увек је тај
звук веома великих вода. А понекад је Недеља, и
пење се кроз собне цеви, из атлантских бездана,
са тим укусом нествореног као дахом прекосвет-
ским,*

*мирис понора и ништавила међу земаљ-
ским буђањем...*

*Песма за Странкињу! Песма за Одсељени-
цу!... Обувену у креп или штиркасто алено међу
вашим високим неотвореним ковчезима! О ви
велика срцем и узвиком свога рода!... Европа
крвари на вашем бедру као Девица Торилска.
Ваше ципеле од златна дрвета беху по излозима
Европе*

*и седам позлаћених мачева Ваше Госпе од
Очаја.*

*Коњице су још увек у црквама ваших
отаца, где њуше бронзану звезду на оградама
олтара. И висока копља из Бреде чувају стражу
на прагу пред породичном капијом. Али толика*

*благородна срца одоше за фукаром. И могло се
штошта замерити томе знамењу среће, над
вашим премодрим увалама,
као златној палми у дну кутија за цигаре.*

*Богови блиски, пречести богови! Коју нам
звоздену ружу кујете ви за сутра? Птица ругали-
ца прати нас у стопу! И није нова та прича коју у
све векове Стари свет расипа, као црвени цветни
прах... Бубњевима покривеним велом подневних
лампи пратићемо још многе короте, певајући о
проласку, певајући о поласку, певајући о рађању
бола*

*и о величанству живота које се ове године
с људима губи у недоглед.*

*Али ове вечери поодмакла доба и стрпље-
ња, у Лету тешком од опојних и тамних излуче-
ња, да спасем са дна понора мноштво ваших
лампи, пошавши, врло усамљен, кроз ту четврт
Задужбина за слепце, Резервоара под покровом и
богаза у мртвачким кавезима, пролазећи крај
жица и травњака и свих тих лепих башти на
талијански начин*

*чије су газде отишле једно вече ужаснуте
погребним мирисом,*

*идем, о опомено! својим кораком слободна
човека, без хорде и без племена, сред песме*

*пешчаних сатова, и, непокривена чела, с венцем
фосфорних пчела, при дну огромног челичног неба
зеленог као морске дубине, звиждећи за читавим
народом мојих Сибила, звиждећи за мојим наро-
дом неверничким, још у сну милујем руком, међу
толиким невидљивим бићима,*

*кучку моју европску која беше бела и, више
од мене, песник.*

*

*„Улица Сен Жила из Гара... Улица Сен
Жила из Гара...” пева сасвим тихо Анђео за
Товију, и то се језик тога Странца вара.*

УЗАНЕ СУ НАМ ЛАЂЕ...

*... Узане су нам лађе, узана наша постеља.
А бесконачно простирање вода, и шире
још наше власти
У забрављеним собама страсти.*

*Нека наступи Лето, које долази с мора.
Мору ћемо једино рећи
Какви то странци бејасмо на прославама
Градским, и каква нам је то звезда дигавши се с
подморских прослава
Дошла једно вече, у постељу, да оњуши
постељу божанства.*

*Узалуд нам копно у близини повлачи своју
границу. Један те исти талас свуд по свету,
један те исти талас још од Троје
Ваља бедро своје све до нас. На превеликој
пучини од нас далеко отиснуо се давно тај дах...*

*И жагор једне вечери велики беше по соба-
ма: ни сама смрт, све трубећи у шкољке, ту се
не би чула!*

*Волите, о супружници, лађе; и широко
море по собама!*

*Копно једне вечери оплакује своје богове, а
човек иде на риђе звери; градови се троше, жене
сањаре... Нека нам увек буде на вратима*

*Та бесконачна зора која се зове море –
одбир крила и подизање оружја, љубав и море из
једног истог одра, љубав и море на једном истом
одру – ...*

ШТО ПЕВАШЕ ТА КОЈА БЕШЕ ТУ

Љубави, о љубави моја, огромна беше ноћ, огромно наше бдење где се толико бића потрошило. Жена сам вам, и то с пуно смисла, у тамнинама срца човековог.

Летња се ноћ просветљава кроз наше спуштене засторе; црно се грозђе на селу плави; копар крај пута показује румен своје пути; и пах дана се буди у вашем смоластом дрвећу.

Жена сам вам, о љубави моја, у тишинама срца човековог.

Земља је, кад се буди, само трепет буба испод лишћа: игле и жаоке испод сваког листа...

А ја слушаам, о љубави моја, како све живо хрли ка свршетку. Мала се Паладина сова оглашава у чемпресу; Церера нежних руку отвара нам

плодове нара и орахе из Керсија; хрчак гради гнездо у шибљу једног великог дрвета; а цврчак рије по тлу до Аврамовог гроба.

*Жена сам вам, и то с пуно снова, у свем простору срца човековог:
боравиште за вечност отворено, шатор на вашем прагу, и свуд околу гостопримство за сва обећања чудеса.*

Небеске запреге силазе низ брдашца; ловци на козороге поломиле су нам ограде; а на пешча-ној стази чујем где цијучу златне осовине бога који нам иде кроз капију... О љубави моја са тако пуно снова, колико се служби служи на прагу наших врата! колико нам босих ногу трчи по каменом поду и нашим цреповима!...

*Велики Краљеви положени у дрвене ваше кутије испод плоча од туча, ево, ево од наших подуш-ја за непокорне вам душе:
животна осека у свакој јами, усправни људи на свакој плочи, и живот који преузима све под своје крило!*

Ваши се народи разметнути извлаче из ништавила; ваше се краљице заклане чине грлицама олује; у Швапској беху последњи ритери; а насилници навлаче стремен за научна достигнућа. Историјским се памфлетима придружује пустињска пчела, и беспућима на Истоку предања се умножавају... Смрт са чувидом оловнобелом пере руке на нашим чесмама.

Жена сам вам, о љубави моја, на сваком слављу памћења. Слушај, слушај, љубави моја, звук од велике љубави на осеци живота. Све живо хрли животу као татари царски. Удовичке кћери по граду мажу своје капке; бела се кавкаска стока у динарима плаћа; кинеске старе бојације имају црвене руке на џункама од црног дрвета; а велике холандске барке одишу на каранфилић. Носите, носите, камилари, ваше скупоцене вуне у чохаџијске махале. А то је такође време великих западних потреса, када по Лисабону цркве, с папертама разјапљеним на тргове и триптисима што пламте на позадини од црвеног корала, пале свој восак са Истока пред лицем целог света... Ка Великим Западним Индијама одлазе пустолови.

*О љубави моја из најпунијих снова, моје срце за
вечност отворено, ваша душа за царство,
нека нам све ван снова, нека нам све по свету
буде наклоњено на путу!*

*Смрт са чувидом оловнобелом приказује се на
слави код црнаца, Смрт у гусларској одори зар
да промени наречје?... Ах! све што је у памће-
њу, ах! све што знасмо, и што бејасмо, све
што скупља ван снова време једне ноћи чове-
кове, нека од тог пре дана похара буде и
славље и жар за вечерњи пепео! – али на млеко
што ујутру татарски црпи коњаник из сапи
свога грла, при вашим уснама, о љубави моја,
на њега чувам спомен.*

БИОБИБЛИОГРАФСКА БЕЛЕШКА

Сен-Жон Перс (Saint-John Perse) је песничко име Алексија Лежеа (Alexis Leger), рођеног 1887. године у месту Поент-а-Питр (Pointe-à-Pitre) на острву Гваделупи (la Guadeloupe) у француским Антилима. Песникови преци с очеве стране, досељени на острво у првој половини деветнаестог века, су бележници и адвокати; с мајчине стране су поседници плантажа кафе и шећерне трске.

Године 1899. породица се због немира на острву сели у град По (Pau), на југу Француске. Од 1904. до 1910. млади Леже студира права у Бордоу, улази у књижевне кругове и почиње да објављује. *Слике за Круса* (*Images à Crusoe*), једно од његових првих објављених дела, штампане су у првобитној верзији 1909. године у недавно покренутом часопису *Nouvelle Revue française*, а касније ће са изменама бити прештампане у другом издању збирке *Похвале* (*Éloges*, 1925; прво издање је из 1911).

На почетку Првог светског рата Леже улази у дипломатску службу и 1916. године добија поставље-

ње у Кини, где остаје до 1921. године. За време свог боравка у Кини припрема *Владаочево пријатељство* (*Amitié du Prince*) и *Песму Неустоличеног* (*Chanson du Présomptif*), који су касније уврштени у друго издање *Похвала*, а у трећем издању *Похвала* из 1948. године улазе у подзбирку *Краљевска слава* (*La Gloire des Rois*). Ту пише и *Анабазу* (*Anabase*), а сва три дела су објављена први пут 1924. године (*Владаочево пријатељство* и *Песма Неустоличеног* у часопису *Commerce*, а *Анабаза* као засебна књига код издавача Gallimard из Париза, који издаје и *Nouvelle Revue française*). Песма *Намесниково казивање* (*Histoire du Régent*) је у првобитној верзији, у првом издању збирке *Похвале* из 1911. године, била део поеме *Похвале*. У каснијим издањима је издвојена и уврштена у *Краљевску славу*.

Анабаза је прво дело потписано псеудонимом под којим ће песник надаље бити познат. Са том поемом, за коју се тврди да је објављена на наваљивање пријатеља, и то кажу насумце извучена из хрпе других рукописа, Перс стиче славу и ван Француске. Њу ће ценити и преводити тако велики песници као што су Елиот, Унгарети и Рилке (Рилкеов превод је тек започет).

После тога Перс не објављује ништа до Другог светског рата, и посвећује се својој дипломатској и политичкој каријери, под покровитељством Аристида Бријана. Године 1933. долази на веома висок положај генералног секретара француског министарства иностраних послова, на којем ће остати до слома Фран-

цуске 1940. године. Како се владе и министри често смењују, он је де факто творац француске спољне политике тридесетих година, која се неславно завршава поразом у рату.

Током лета 1940. стигао је у Америку као избеглица и у прво време се нашао у оскудици. Власти из Вишија му одузимају француско држављанство, а Немци у окупираном Паризу заплењују његове рукописе, па су тако изгледа изгубљена његова необјављена дела. Затим добија намештење у Конгресној библиотеци у Вашингтону, где ће остати до 1946. године. Одбија сарадњу са покретом генерала Де Гола и поново се окреће књижевности. Пише поему *Изгнанство* (*Exil*, 1942; у заградама је овде и надаље наведена година првог објављивања) на обали Њу Џерзија, и посвећује је песнику и управнику Конгресне библиотеке Арчибалду Меклишу (Archibald MacLeish). *Песму за Странкињу* (*Poème à l'Étrangère*, 1943) пише у Вашингтону, поему *Кише* (*Pluies*, 1943) на једном путу по југу Сједињених Држава, а поему *Снегови* (*Neiges*, 1944), коју посвећује својој мајци, у Њујорку. Те четири поеме чине збирку *Изгнанство* (*Exil*, првобитни наслов *Quatre Poèmes, Lettres françaises*, Buenos Aires, 1944), у редоследу којим су овде штампане.

После Другог светског рата остаје у Америци и живи од књижевног рада. Пише дуге поеме *Ветрови* (*Vents*, 1946) и *Морекази* (*Amers*, 1957), из које је овде препеван фрагмент *Узане су нам лађе...* (*Étroits sont les vaisseaux...*, Nouvelle Revue française, 1956); затим

Летонис (*Chronique*, 1959), *Птице* (*Oiseaux*, 1962) и неколико краћих песама, међу којима је *Што певаше та која беше ту* (*Chanté par celle qui fut là*, *Nouvelle Revue française*, 1969). Од 1957. године борави у својој кући на полуострву Жјен (Giens) близу Тулона колико и у Америци, и предузима велика путовања. Годину дана пре Иве Андрића, 1960, добија Нобелову награду за књижевност. Године 1972. излазе му сабрана дела у познатој и престижној збирци *Bibliothèque de la Pléiade* (Gallimard, Paris). То издање је сам приредио, и у њега унео осим песама и говоре, есеје, преписку (за коју стручњаци тврде да је писана и накнадно). Умро је 1975. године на Жјену и тамо је сахрањен.

О посебностима Персовог песничког језика писао је Roger Caillois (*Poétique de St.-John Perse*, Gallimard, Paris, 1954), а користан коментар за разумевање његове поезије написао је Arthur Knodel (*Saint-John Perse: A Study of his Poetry*, Edinburgh University Press, 1966). Новије су књиге од Mireille Sacotte (*Saint-John Perse*, Belfond, Paris, 1991) и од Colette Camelin и Joëlle Gardes Tamine (*La «rhétorique profonde» de Saint-John Perse*, Champion, Paris, 2002), која је објавила и песникову биографију (Joëlle Gardes, *Saint-John Perse: Les rivages de l'exil, Biographie*, Aden, Paris, 2006).

Од дела овде препеваних, *Слике за Круса* је претходно превео на српски Борислав Радовић (*Књижевност*, год. 49, 1995, стр. 941-944, и у новијој верзији у књизи *Похвале–Морекази*, Српска књижевна задруга,

Београд, 2002, стр. 7-18). *Анабаза* и *Изгнанство* постоје у преводу Николе Трајковића (*Две поеме*, Багдала, Крушевац, 1960), а од истог преводиоца су и *Кише*, штампане заједно са Персовом нобеловском беседом (Багдала, Крушевац, 1962; сви ти преводи су прештампани у књизи *Мисија песника*, Багдала, Крушевац, 1966). Још један превод *Изгнанства* је дао Слободан Јовалекић (*Летопис Матице српске*, год. 176, књ. 465, св. 6, јун 2000, стр. 753-761). Иван В. Лалић је од *Анабазе* превео певања I, II, V, VII, VIII и завршну *Песму*, а од *Изгнанства* певање II (*Антологија новије француске лирике, од Бодлера до наших дана*, Просвета, Београд, 1966, стр. 211-222).

Од дела која нису уврштена у овај избор, Борислав Радовић је превео *Мореказе* (Просвета, Београд, 1963) и целу збирку *Похвале* (Српска књижевна заједница, Београд, 2002, са новом верзијом *Мореказа*), а Иван В. Лалић певања VII и VIII поеме *Похвале* (в. горенаведену антологију).

Препеве овде штампани се заснивају на издању *Éloges, suivi de La Gloire des Rois, Anabase, Exil* (Collection Poésie, Gallimard, Paris, 1972) и *Œuvres complètes* (Bibliothèque de la Pléiade, Gallimard, Paris, 1982), за песме *Узана су нам лађе...* и *Што певаше та која беше ту*. Препеве *Анабазе* и *Слика за Круса* су претходно штампани у *Летопису Матице српске* (год. 178, књ. 470, св. 3, септембар 2002, стр. 229-243, и год. 179, књ. 472, св. 5, новембар 2003, стр. 740-743), а овде су ту и тамо измењени.

За ово ново издање препевана је песма *Узале су нам лађе...*, које није било у првом издању из 2004. године, а још понегде има ситнијих измена.

Дени Ст. Добросављевић

САДРЖАЈ

СЛИКЕ ЗА КРУСА	5
Звона	6
Зид	7
Град	9
Петко	12
Папагај	13
Сунцобран од козје коже	14
Лук	15
Зрно	16
Књига	17
ВЛАДАОЧЕВО ПРИЈАТЕЉСТВО	21
I. <i>А ти још тањи...</i>	22
II. <i>Казујући и говорећи тако...</i>	24
III. <i>Вратићу се увек у то доба...</i>	27
IV. <i>... У хладу на своме прагу...</i>	30
НАМЕСНИКОВО КАЗИВАЊЕ	35
<i>Победио си!...</i>	36
ПЕСМА НЕУСТОЛИЧЕНОГ	39
<i>Поштујем живе...</i>	40

АНАБАЗА

ПЕСМА	45
<i>Рађао се ждребац...</i>	46
АНАБАЗА	49
I. <i>Над три сјајна доба...</i>	50
II. <i>У земљама вреве...</i>	53
III. <i>У време жетве јечмене...</i>	55
IV. <i>То су вам токови светски...</i>	58
V. <i>За моју душу уплетену...</i>	61
VI. <i>Свемоћни...</i>	64
VII. <i>Нећемо ми вечно...</i>	68
VIII. <i>Закони о продаји кобила...</i>	71
IX. <i>Откад смо тако давно...</i>	74
X. <i>Изабери велику капу...</i>	77
ПЕСМА	83
<i>Ставши са мојим коњем...</i>	84

ИЗГНАНСТВО

ИЗГНАНСТВО	89
I. <i>Врата у пешчану пустош...</i>	90
II. <i>Ниједној обали посвећен...</i>	91
III. <i>„... Увек беше тај пљесак...</i>	94

IV. Чудна беше ноћ...	97
V. „... Као онај који се скида...	100
VI. „... Онај који лута...	102
VII. „... Синтаксо муње!...	108
КИШЕ	113
I. Бенгалско кишно стабло...	114
II. Дојиље врло сумњиве...	116
III. Сестре асурских ратника...	118
IV. Извештаји предати Едилу...	120
V. Да вам је наступ био величанствен...	122
VI. Човек оболео од толике самоће...	125
VII. „... Безбројни су нам путеви...	128
VIII. ... Бенгалско кишно стабло...	131
IX. Кад падне ноћ...	133
СНЕГОВИ	135
I. Па су снегови дошли...	136
II. Знам да лађе...	138
III. Није било доста што се морима толиким...	140
IV. Сам да сводим рачуне...	143
ПЕСМА ЗА СТРАНКИЊУ	147
I. Пешчаре ни сламаре...	148
II. „... Не никако сузе...	150
III. Богови блиски, кржави богови...	153

*

УЗАНЕ СУ НАМ ЛАЂЕ...	159
... <i>Узане су нам лађе...</i>	160
ШТО ПЕВАШЕ ТА КОЈА БЕШЕ ТУ	163
<i>Љубави, о љубави моја...</i>	164
Биобиблиографска белешка	169